

CD-1277 DIGITAL

FINNTASTIC

Musical Souvenirs from Finland

Soivia Matkamuiistoja Suomesta

Sibelius, Rautavaara, Kokkonen, Aho, Klami, Nordgren, Crusell

SIBELIUS, Johan (Jean) Christian Julius (1865-1957)

- [1] **Finlandia-hymni** (1899, rev. 1948) (*HUL M/s*) 2'04
 (Finlandia Hymn) for mixed choir. *Text: V.A. Koskenniemi*
Jubilate Choir conducted by **Astrid Riska**
-

NORDGREN, Pehr Henrik (b. 1944)

- [2] **Koko maailma valittanee**, Op. 26b (1968/74) (*M/s*) 4'26
 (The Whole World Will Lament) – Arrangement of South Ostrobothnian Folk Chorale
Ostrobothnian Chamber Orchestra conducted by **Juha Kangas**
-

KOKKONEN, Joonas (1921-1996)

from **Lintujen tuonela** for mezzo-soprano and orchestra (1958) (*Fazer*)
 (The Hades of the Birds) *Texts: P. Mustapää*

- [3] I. Täydellisyiden maassa (In the World of Perfection). *Tempo di valse* 3'07
Monica Groop, mezzo-soprano; **Lahti Symphony Orchestra** conducted by **Ulf Söderblom**
-

SIBELIUS, Johan (Jean) Christian Julius (1865-1957)

- [4] **Soi kunniaksi Luojan**, Op. 23 No. VIa (1897, arr. 1913) 1'30
 (May the Hymn of Honour now Resound) for female choir. (*Kokoelma suomalaisia kuorosävellyksiä*)
Text: A.V. Koskimies / Ilta Koskimies
Jubilate Choir conducted by **Astrid Riska**
-

SIBELIUS, Johan (Jean) Christian Julius (1865-1957)

- [5] **Andantino** for brass ensemble (1890/91) (*Fazer*) 3'08
brass partout directed by **Hermann Bäumer**
-

KLAMI, Uuno (1900-1961)

from **Sarja pienelle orkesterille**, Op. 37 (1946) (*Finnish Music Information Centre*)
 (Suite for Small Orchestra)

- [6] III. Marche militaire. *Allegro giocoso* 3'36
Tapiola Sinfonietta conducted by **Jean-Jacques Kantorow**

SIBELIUS, Johan (Jean) Christian Julius (1865-1957)

- [7] **Laulu Lemminkäiselle**, Op. 31 No. 1 (1896) (*Fazer*) 4'08
(A Song for Lemminkäinen) for male chorus and orchestra. *Text: Yrjö Weijola*
Allegro molto

Helsinki University Chorus (Ylioppilaskunnan Laulajat) (director: Matti Hyökki)

Lahti Symphony Orchestra conducted by **Osmo Vänskä**

RAUTAVAARA, Einojuhani (b. 1928)

Pelimannit (Fiddlers) for string orchestra, Op. 1 (1952) (*Fazer*) 6'32

- [8] I. Närböläisten braa speli. *Pomposo e rustico* 1'19
[9] II. Kopsin Jonas. *Con malinconia* 1'45
[10] III. Klockar Samuel Dikström. *Con bravura* 1'06
[11] IV. Pirun polska. *Con malinconia* 1'19
[12] V. Hyyt. *Burlesco* 0'57

Tapiola Sinfonietta conducted by **Jean-Jacques Kantorow**

AHO, Kalevi (b. 1949)

from **Symphony No. 7, "Hyönteissinfonia"/"Insect Symphony"** (1988) (*Fazer*)

- [13] II. Perhoset (Perhosten foxtrot ja tango) 4'33
(The Butterflies [The Foxtrot and Tango of the Butterflies])

Lahti Symphony Orchestra conducted by **Osmo Vänskä**

SIBELIUS, Johan (Jean) Christian Julius (1865-1957)

from **Four Pieces**, Op. 78 for cello and piano (*Wilhelm Hansen*)

- [14] II. Romance in F major (1915) 3'04

Torleif Thedéen, cello; **Folke Gräsbeck**, piano

CRUSELL, Bernhard Henrik (1775-1838)

from **Clarinet Quartet No. 1 in E flat major**, Op. 2

- [15] II. Romanze. *Cantabile* 5'56

Osmo Vänskä, clarinet; **Pekka Kauppinen**, violin; **Anu Airas**, viola; **Ilkka Pälli**, cello

SIBELIUS, Johan (Jean) Christian Julius (1865-1957)

[Three Pieces] for piano (1885) *(M/s)* 5'23

[16] [Andante] in E flat major, JS 74 3'00

[17] [Menuetto] in A minor, JS 5 1'16

[18] [Tempo di valse] in A major, JS 2 0'55

Folke Gräsbeck, piano

KOKKONEN, Joonas (1921-1996)

from **Requiem** for soloists, mixed chorus and orchestra (1981) *(Fazer)*

[19] VI. Sanctus & Benedictus. *Allegro moderato* 3'33

Soile Isokoski, soprano; **Walton Grönroos**, baritone

Savonlinna Opera Festival Choir (Savonlinnan Oopperajuhlakuoro) (director: Olli Tuunanen)

Lahti Symphony Orchestra conducted by **Ulf Söderblom**

SIBELIUS, Johan (Jean) Christian Julius (1865-1957)

from **Symphony No. 6** (in D minor), Op. 104 *(Wilhelm Hansen)*

[20] III. *Poco vivace* 3'23

Lahti Symphony Orchestra conducted by **Osmo Vänskä**

KLAMI, Uuno (1900-1961)

[21] **Suomenlinna**, alkusoitto (overture), Op. 30 (1940/1944) *(Fazer)* 12'33

Lahti Symphony Orchestra conducted by **Osmo Vänskä**

Musical Souvenirs from Finland

1. Sibelius, Johan (Jean) Christian Julius (1865-1957): *Finlandia Hymn*

Jean Sibelius's career as a composer blossomed at a time when Finland was experiencing a powerful awakening of national feelings. It was during his childhood and youth that Finnish culture and music first tasted success. Even though Sibelius grew up in a Swedish-speaking family, he attended a Finnish-language grammar school and thus came into contact with the mythology of the *Kalevala* (the Finnish national epic) and with literature in Finnish. Sibelius's early music has a strong Finnish character, but in the first decade of the twentieth century he increasingly came to write in a more internationally oriented style, which is reflected by the more classical elements in his music. Sibelius succeeded in securing a place both as a leading figure in Finnish culture and, internationally, as Finland's most highly regarded composer.

Even though Sibelius was influenced by Finnish folk music, he did not borrow themes directly from this source; in this respect he differs from composers such as Grieg. The history, natural beauty and, especially, the mythology of Finland did, however, exert a powerful influence on Sibelius's work. In 1904 he and his family moved to a villa (Ainolä) in Järvenpää, but the composer continued to travel extensively to the musical centres of Europe, keeping abreast of international trends and developments in music. Some of Sibelius's greatest masterpieces date from the early 1920s. The years after 1926 are often referred to as the 'Silence from Järvenpää'; during this period of some thirty years Sibelius published no major work. 'The last giant among symphonists' finally came to believe that his symphonies would live on.

Sibelius's symphonic poem *Finlandia* is one of the composer's most famous works, not least on account of its splendid 'hymn' section. Sibelius composed *Finlandia* in 1899, and revised it in 1900. He arranged the hymn for male-voice choir in 1938, and for mixed choir ten years later. From the outset the *Finlandia Hymn* has played a remarkable part in bolstering Finnish national sentiments – at first during the struggle for independence, and later during the difficult war years. The hymn is sung all over the world, to hundreds of different texts.

2. Nordgren, Pehr Henrik (b. 1944): *The Whole World Will Lament*, Op. 26b

In Finland Pehr Henrik Nordgren is known as a composer and as an influential figure in both art music and folk music. He studied musicology and composition in Finland and Japan, and these studies left an indelible mark on his style and output. Nordgren has, for example, written music that features traditional Japanese instruments and themes. On the other hand, Finnish folk music – which has interested him since the mid-1960s – has added new dimensions to his work. Nordgren's music is characterized by a strong emotional message and, therefore, the musical content is of central importance. From a formal perspective, his works feature a variety of moods and atmospheres that are contrasted with each other.

The Whole World Will Lament is a free, fantasia-like adaptation of an old folk-chorale from Lapua in southern Ostrobothnia. The melody itself is not of Finnish origin; folk tradition shaped the text. Nordgren has succeeded in presenting the simple, melancholy melody with great artistry, preserving its original feeling alongside his own characteristic elements. The phrasing, too, follows this typical tradition of chorale performance. The piece was written in 1968, and the composer revised it in 1974.

3. Kokkonen, Joonas (1921-1996): *The Hades of the Birds – In the World of Perfection*

Joonas Kokkonen was one of the central figures in post-war Finnish music, not only as a composer but also as professor of composition at the Sibelius Academy and as a versatile organizer and administrator. Kokkonen's output is unusually consistent and high in quality. He maintained that every composer should strive to develop his own forms of expression; Kokkonen therefore remained steadfastly faithful to his own style, and did not devote himself to any significant extent to the stylistic experiments favoured by many other contemporary composers. His career as a composer started relatively late, as a result of which his output is modest in quantity, even though his works are mature and of very great artistic value.

The Hades of the Birds (1959) is one of the few Finnish song cycles with orchestra. This work, a setting of poems by P. Mustapää, was the composer's first departure from the realm of chamber music. While he was writing this work, Kokkonen was also working on his *First Symphony*. The

Hades of the Birds, for mezzo-soprano and orchestra, is Kokkonen's first and best-known solo vocal work with orchestra; it has won praise for the colourful orchestral sonorities and the naturalness of the vocal line.

4. Sibelius: *May the Hymn of Honour now Resound*

Sibelius composed numerous choral and solo songs; many of the former are to Finnish texts, whilst most of the latter are Swedish. *May the Hymn of Honour now Resound* originally formed part of a cantata for the Helsinki University degree ceremonies of 1897, Op. 23. Sibelius returned to the song in 1913 and made an arrangement of it for female (or children's) choir. *May the Hymn of Honour now Resound* has remained in the standard repertoire of Finnish church choirs. It is also performed as a solo song, especially in springtime on account of the song's joyful character.

5. Sibelius: *Andantino*

At the end of the nineteenth century, the *torvseitsikko* ('horn septet', in fact three cornets, alto horn, tenor horn, baritone and tuba) was the standard instrumental combination for the bands of Finnish battalions and amateur brass ensembles. Because of his friendship with Christian Haupt, who directed such an ensemble, Sibelius composed a number of pieces for these instruments – including the *Andantino* on this CD – between the years 1889 and 1891.

6. Klami, Uno (1900-1961):

Suite for Small Orchestra, Op. 37 – Marche militaire

Uno Klami's career commenced at a time when national romanticism was beginning to yield to new trends. Klami sought inspiration from international modernism, and he may be regarded above all as a cosmopolitan composer with a European orientation. He occupies a special place in the history of Finnish music on account of the way he approached the most overtly national of subjects, for example the *Kalevala*. Klami's music is characterized by variety, sensitivity and honesty. He was in his element when composing music inspired by poetry or, for instance, by his natural environment.

The *Suite for Small Orchestra*, Op. 37, composed in 1946, is among Klami's most personal and captivating small-scale compositions, in which the composer's colourful and spirited style is much in evidence. The suite's merry finale, a

Marche militaire (Allegro giocoso), is extrovert music with a carnival atmosphere, the mood of which, despite its title, is not particularly warlike; it is rather a question of a witty, theatrical parody of a bombastic soldiers' march.

7. Sibelius: *A Song for Lemminkäinen, Op. 31 No. 1*

The daredevil Lemminkäinen is one of the heroes of the *Kalevala* – a regular source of inspiration for Sibelius – but this song does not have a *Kalevala* text; rather it is a setting of a poem by the author, translator and publisher Yrjö Weijola. The opening fanfares and main theme of the song are also found in the original version of *Lemminkäinen's Homeward Journey*, the final movement of the *Lemminkäinen Suite*. Stylistically, *A Song for Lemminkäinen* – which dates from 1896 – might be compared to a hunting chorus from a Romantic opera. Such choruses are not especially characteristic of Sibelius, but there is a choral passage of strikingly similar tone in his only opera, *The Maiden in the Tower*.

8-12. Rautavaara, Einojuhani (b. 1928): *Fiddlers, Op. 1*

Einojuhani Rautavaara is among the most highly regarded composers of today. His music reflects several of the musical trends that have enjoyed currency since the Second World War. His work is known for its numerous symbols, metaphors and archetypes, and his extensive output includes symphonies, solo concertos, chamber music and choral works. It is impossible to paint a two-dimensional portrait of Rautavaara as a composer, because his music is extremely varied both in terms of style and genre and also with regard to its spiritual content.

Fiddlers (1952), for string orchestra, is based on southern Bothnian folk-tunes, which were 'an absolute revelation' for Rautavaara when he discovered them. The composer writes: 'Their often wild, archaic primitiveness struck a chord within me, stimulating the genes passed down to me by my Bothnian forefathers. The names given by folk-fiddlers to the polskas in the old "Samuel Rinda-Nickola's Music Book" appealed to my imagination. The result was a series of free fantasies, first for piano and later for string orchestra.' Rautavaara provided the following 'images' for the first performances, in the early 1950s:

Närbölaisten braa speli (The Excellent Playing of the Närbö Folk) – The renowned fiddlers of Närbö arrive in a splendid, impressive rustic procession.

Kopsin Jonas – In the strange light of a Nordic summer night Kopsin Jonas plays for the forest, and for himself.

Klockar Samuel Dikström – The village organist Samuel ‘improvises’ alone in a moment of inspiration: the little church is filled with his everyday scraps of Bach which are mixed up with reminiscences of old wedding dances.

Pirun polska (The Devil’s Polska) – The devil sits dejectedly on a rock, listening to the sombre, mysterious sounds of the forest.

Hyppy (Hopping) – They whirl around, hopping and skipping, their broad faces solemn like in church, but with peculiar zeal in their ample feet and hands.

13. Aho, Kalevi (b. 1949):

Symphony No. 7 (Insect Symphony) – second movement: ‘The Butterflies’

Kalevi Aho began his career as a symphonist of exceptional calibre. Apart from his (to date) eleven symphonies and large-scale chamber works, he is also known for his concertos and operas. His works are a synthesis of many stylistic elements, which create the impression that his works proceed like narratives coloured by profound expressive utterances. Aho’s personality as a composer is individual and leaves an indelible impression; he has an innate ability to construct and regulate large formal structures. The monumental power that he can create within these frameworks speaks eloquently to the listener.

The origins of Aho’s *Seventh Symphony* are remarkable. During the period 1985–87, Aho composed a satirical opera entitled *Insect Life*. After completing the opera, Aho realized that it might possibly have to wait ten years for its first performance; he therefore decided to transform its material into a symphony. (The opera was premiered in 1996 by the Finnish National Opera at Helsinki’s new opera house.) The *Insect Symphony* is a programmatic work, in which the world of humans reflects the world of insects. The insects in the work lack a genuine life force; there remain only the rôles and substitutes for actual reality. This is characterized by music that might be termed ‘surrogate music’. The symphony’s style varies from one movement to the next; the music constantly seems to be ‘lost’. Nevertheless, the overall form is carefully planned and the movements support each other because of their underlying opposite natures.

14. Sibelius: Four Pieces for cello and piano, Op. 78 – Romance in F major

The *Four Pieces*, Op. 78, are among the numerous miniatures that Sibelius composed during the First World War. Each of these small pieces was conceived separately, and their assembly into opus groups was decided at a later stage. Sibelius also moved pieces between opus groups: the *Romance in F major* (1915), for example, was for a time intended to be part of Op. 77. During this period, Sibelius’s financial worries were compounded by the artistic struggles he was experiencing with the *Fifth Symphony*. In view of this, some commentators have dismissed these pieces as unworthy salon music written purely to pay the household bills – a verdict which, however, ignores both the care with which Sibelius constructed them and the very appealing nature of the melodies themselves.

15. Crusell, Bernhard Henrik (1775–1838): Clarinet Quartet No. 1 in E flat major, Op. 2 – second movement: Romanze

The clarinet virtuoso and composer Crusell has a place in the musical history of both Finland and Sweden. He was born in Uusikaupunki [Nystad], Finland, when Finland was still under Swedish control, and spent much of his professional life as a clarinetist at the Royal Opera in Stockholm. He also travelled to Germany and France to pursue his studies. His work as principal clarinetist of the Opera Orchestra inspired Crusell to compose music for wind instruments. He produced a large quantity of chamber music and concertos for the fine wind players of the Opera Orchestra. Large-scale instrumental music is the cornerstone of Crusell’s output as a composer, although he also wrote songs and an opera. Crusell achieved fame for the masterful manner in which he developed the themes in his music, for his well-balanced and craftsmanlike approach to form, and for his brilliant instrumental writing. Before Sibelius, Crusell was the best-known Finnish composer at an international level.

Crusell’s works for clarinet are arguably among the finest pieces of music that he wrote, and they include three clarinet concertos, three quartets for clarinet and strings and three duos for two clarinets. His writing for the instrument is skilful and appealing to the performer. The clarinet quartets are among Crusell’s principal chamber works; in them, we

can observe the composer's unique ability to present a theme in an interesting – and for its time very unusual – manner.

16-18. Sibelius: [Three Pieces] for piano

Sibelius made fair copies of the [*Three Pieces*] (1885) on the same bifolio of manuscript paper; on the second and fourth pages there are also exercises in counterpoint and continuo writing. Sibelius had just begun his studies at the Helsinki Music Institute. The three pieces are played here in the order in which they appear in the manuscript, but it is by no means certain that they were intended to form a group. Titles, tempo markings and dynamic indications are wholly absent. The [*Andante*] in *E flat major*, JS74, flows calmly in 12/8-time and represents a sort of Nordic post-rococo style, melodically simple and direct. The [*Menuetto*] in *A minor*, JS5, is preceded by a large number of minuets from Sibelius's last years in Hämeenlinna (ca. 1882-1885). The composer clearly felt at ease in this genre, as can be heard from this traditional minuet with its steady pulse. The [*Tempo di valse*] in *A major*, JS2, is the shortest of the three pieces. This dainty and lyrical piece, which seems to be Sibelius's earliest surviving waltz, can hardly have been intended as a conclusion to the set.

19. Kokkonen: Requiem – Sanctus & Benedictus

Like many other composers, Kokkonen wrote his *Requiem* in the later stages of his career (1981). The mixed choir Akateeminen laulu commissioned the work in the late 1970s, shortly after he had completed his very successful opera *The Last Temptations*. Work on the *Requiem* was affected by the long illness and eventual death of the composer's wife. The music is characterized not by anguish and fear but by consolation, and Kokkonen's *Requiem* is arguably one of the brightest and most comforting works in its genre.

20. Sibelius: Symphony No. 6 – third movement: Poco vivace

When Sibelius wrote his *Sixth Symphony*, his usual hardships of a financial nature were compounded by his artistic insecurity and the death of his brother Christian, of whom he was very fond. Sibelius began to sketch ideas for his *Sixth Symphony* as early as 1914-15, when the *Fifth* was still on the drawing-board, but the work was not completed until 1923. The composer himself characterized the *Sixth Symphony* as

'very tranquil in character and outline'. The scherzo, however, is a crisp, down-to-earth piece with an insistent trochaic pulse. In an interview for the newspaper *Svenska Dagbladet* Sibelius remarked about the work: 'I do not think of a symphony only as music in this or that number of bars, but rather as an expression of a spiritual creed, a phase in one's inner life.'

21. Klami: Suomenlinna, Op. 30

The overture *Suomenlinna* (1940) is one of the most nationally coloured of Klami's works. It was written at a time when Finland had been swept into the worldwide conflagration of the Second World War. Immediately after its première in Stockholm, *Suomenlinna* sparked off a debate relating to the patriotic nature of its subject matter. It was wondered, for example, whether the piece was too warlike and too 'Finnish'. The original score was lost during the war, and Klami rewrote the piece in 1944.

— * — * — * — * — *

brass partout comprises sixteen professional musicians whose common goal is to approach brass music from a new, unusual angle. Founded in 1991, the ensemble performs a wide range of music from Pezeliuz to Takemitsu, and expands the repertoire with specially composed works and new arrangements. Under the direction of **Hermann Bäumer**, the ensemble presents themed programmes of music in various styles, from a wide range of countries and eras.

The **Jubilate** choir started out in 1967 as a children's choir, and developed rapidly to become one of Finland's most highly regarded chamber choirs. Today its repertoire ranges from Gregorian chant to avant-garde works. Under its founder director **Astrid Riska**, Jubilate appears both in Finland and internationally. Over the years the choir has worked with innumerable orchestras and conductors, and has made a series of recordings for BIS.

The **Ostrobothnian Chamber Orchestra** was founded in 1972 at the regional college of music; it has been a professional orchestra since 1989. From the outset the orchestra has

been directed by the conductor and violinist **Juha Kangas**. The orchestra has gained a reputation for the breadth of its repertoire and its individual sonority, performing music from different eras but with a predilection for contemporary Finnish music. The orchestra is thus much in demand all over Europe, and has won numerous prestigious prizes.

The **Lahti Symphony Orchestra** (Sinfonia Lahti) has become one of the most notable in the Nordic countries, with numerous prestigious awards to its credit for its recordings, not least of music by Sibelius. The orchestra has also recorded the complete orchestral music of Joonas Kokkonen and, since 1992, it has performed and recorded the music of its composer-in-residence, Kalevi Aho. The orchestra gives most of its concerts in the purpose-built Sibelius Hall. The Lahti Symphony Orchestra appears regularly in Helsinki and has performed at numerous music festivals. The orchestra has also performed in Germany, St. Petersburg, France, Sweden, Spain, Britain, Japan and New York.

Osmo Vänskä began his professional musical career as a clarinetist. He won first prize in the 1982 Besançon International Young Conductor's Competition, and his career has featured commitments to the Tapiola Sinfonietta and Iceland Symphony Orchestra; currently he is music director of the Lahti Symphony Orchestra and chief conductor of the BBC Scottish Symphony Orchestra. He is increasingly in demand internationally, and his repertoire is unusually wide-ranging. His numerous recordings for BIS – many with the Lahti Symphony Orchestra – continue to attract the highest acclaim. In December 2000 the President of Finland awarded Osmo Vänskä the Pro Finlandia medal in recognition of his achievements with the Lahti Symphony Orchestra.

The conductor **Ulf Söderblom** is particularly noted for his performances of opera and large-scale vocal music; he has been a tireless champion of contemporary Finnish music. As a choral conductor he has also been a trailblazer for numerous major works that were previously unknown in Finland. During the years 1985-88 he was principal conductor of the Lahti Symphony Orchestra.

The **Tapiola Sinfonietta** was founded in 1988 and, right from the outset, aimed to distance itself from other Finnish municipal orchestras in terms both of repertoire and of sonority. The new chamber orchestra selected its members from the finest newly-qualified musicians, and the end product was a youthful, malleable ensemble which approached orchestral music-making from the standpoint of chamber music. The orchestra has an extensive repertoire ranging from the Baroque to contemporary music. In 1993 the orchestra appointed the French violinist/conductor **Jean-Jacques Kantorow** as artistic director. Kantorow is renowned for his intensive rehearsal work, and his painstaking preparation is reflected in lively, virtuoso music-making in concert.

The **Helsinki University Chorus** (YL), founded in 1883, is the oldest Finnish-language choir in Finland. The worldwide reputation which YL enjoys today is due to its extensive foreign tours and numerous recordings. The repertoire of YL extends from mediaeval music to the very latest modern works, and the choir is equally at home in popular music. Throughout its existence, YL has worked together with leading Finnish composers. **Matti Hyökki** has conducted the choir since 1980.

Since her success in the 1989 Cardiff Singer of the World competition, the mezzo-soprano **Monica Groop** has become one of Finland's most highly sought-after singers. Monica Groop is equally at home in opera, in baroque music, in Lieder and as a soloist with various choirs and orchestras both in Finland and internationally. She has worked with eminent conductors and appeared at Covent Garden, the Opéra Comique in Paris, at the Opéra Garnier, at the Bavarian State Opera and at the opera houses in Naples, Rome, Geneva and Los Angeles.

The pianist **Folke Gräsbeck** studied under Tarmo Huovinen, Maria Curcio-Diamond and Erik T. Tawaststjerna. He became a Master of Music at the Sibelius Academy in 1997. He has been an accompanist at the Sibelius Academy since 1985. He has appeared in the USA, Egypt, Israel, Botswana and Zimbabwe as well as in many European countries; he made his Wigmore Hall début in 1993, and has often chosen to perform Scandinavian and Finnish piano music rather than

the Viennese classics and conventional Romantic repertoire. He has been artistic director of the Festum Finnicum cultural festival in Estonia since 1994.

Torleif Thedéen is one of Scandinavia's most celebrated cellists. In 1985 he rose to prominence by winning three major competitions. For the past decade he has appeared with major orchestras all over the world, and has also been a regular guest at numerous European music festivals. He is also a professor at the Edsberg Music Institute in Stockholm. The Cannes Classical Award is just one of the many distinctions he has gained for his BIS recordings.

Soivia matkamuiistoja Suomesta

1. Sibelius, Johan (Jean) Christian Julius (1865-1957): **Finlandia-hymni**

Jean Sibeliuksen kypsyminen säveltäjäksi osui aikaan, jota Suomen historiassa leimaa voimakas kansallinen herääminen. Hänen lapsuus- ja nuoruusvuosiensa aikana suomalaisuusliike ja kansallinen musiikkikulttuuri saavuttivat ensimmäiset voittonsa. Vaikka Sibelius kasvoi ruotsinkielisessä perheessä, hän kävi suomenkielisen oppikoulun ja pääsi sitä kautta kosketuksiin *Kalevalan* mytologian ja suomenkielisen kirjallisuuden kanssa. Sibeliuksen varhaistuotannossa on kuultavissa vahva suomalainen sävy, mutta 1910-luvun aikana hän alkoi yhä voimakkaammin suuntautua kohti kansainvälisyyttä, joka kuului hänen musiikissaan klassisempaan ilmaisuun. Sibelius onnistui varmistamaan paikkansa sekä suomalaisen kulttuurin suurrahmona että kansainvälisesti korkealle arvostettuna säveltäjänä.

Vaikka Sibelius haki vaikutteita suomalaisesta kansanmusiikista, hän ei suoraan lainannut siitä teemoja. Tässä hän poikkeaa mm. Griegistä. Suomen luonnolla, historialla ja erityisesti mytologialla oli kuitenkin voimakas vaikutus Sibeliuksen tuotantoon. Sibelius muutti perheineen Järvenpään huvilaan (Ainola) vuonna 1904. Säveltäjä matkusteli kuitenkin jatkuvasti Euroopan musiikkikeskuksissa pitäen itsensä ajan tasalla kansainvälisissä musiikkivirtauksissa. Vuoden 1926 jälkeistä aikaa kutsutaan "Järvenpään hiljaisuudeksi"; tuona yli 30 vuotta kestäneen jakson aikana hän ei enää antanut julkisuuteen uusia suurteoksia. "Sinfonikkojen viimeinen jättäjä" on loppuun saakka vakuuttunut siitä, että hänen sinfoniansa jäisivät elämään.

Sibeliuksen sinfoninen runo *Finlandia* kuuluu säveltäjänsä tunnetuimpiin teoksiin, eikä vähiten upean hymninsä ansiosta. Sibelius sävelsi *Finlandian* vuonna 1899/1900. Vuonna 1938 hän sovitti hymnin mieskuorolle ja kymmenen vuotta myöhemmin sekakuorolle. *Finlandia-hymnillä* on ollut alusta saakka merkittävä osa suomalaisten kansallistunnon kohottajana – aluksi itsenäisyystaistelun, myöhemmin raskaiden sotavuosien aikana. Hymniä lauletaan ympäri maailmaa ja siihen on kirjoitettu satoja eri sanoituksia.

2. Nordgren, Pehr Henrik (1944-):

Koko maailma valittanee op. 26b

Pehr Henrik Nordgren tunnetaan Suomessa paitsi säveltäjänä, myös taide- ja kansanmusiikin aktiivisena vaikuttajana. Nordgren on opiskellut musiikkietiedettä ja sävellystä Suomen lisäksi Japanissa, joka on antanut oman leimansa hänen tyylilleen ja tuotantolleen. Nordgren on käyttänyt sävellyksissään mm. perinteisiä japanilaisia soitimia ja aiheita. Toisaalta myös suomalaisesta kansanmusiikista innostuminen 1960-luvun puolivälin jälkeen merkitsi säveltäjälle uusien ulottuvuuksien löytymistä. Nordgrenin musiikkia sävyttää emotionaalisesti voimakkaan sanonnan ja sisällön keskeisyys. Sävellysten muodossa vastakkain asettuvat usein erilaiset tunnelmatsofäärit.

Koko maailma valittanee on vapaa, fantasiamaainen launauksen vanhasta eteläpohjanmaalaisesta kansansävelmästä. Melodia ei alunperin ole suomalaista alkuperää, teksti on muotoutunut kansan parissa. Nordgren on onnistunut käsittelemään yksinkertaista, melankolista melodiaa taidokkaasti säilyttäneen aitouden tunteen omaperäisten elementtien ohella. Myös fraseeraus noudattelee tämän tyyppisen koraalin perinteistä esittämistapaa. Teos valmistui vuonna 1968. Vuonna 1974 säveltäjä muokkasi siitä uuden version.

3. Kokkonen, Joonas (1921-1996):

Lintujen tuonela – Täydellisyysden maassa

Joonas Kokkonen kuului Suomen sodanjälkeisen musiikin keskeisimpiin hahmoihin sekä säveltäjänä, Sibelius-Akatemian sävellyksen professorina että monipuolisena organisaattorina ja hallintomiehenä. Kokkonen sävellystuotantoa voidaan pitää laadultaan harvinaisen tasaisena ja laadukkaana. Hän piti ohjenuoranaan ajatusta, että jokaisen säveltäjän on pyrittävä kehittämään itselle ominaisia ilmaisukeinoja. Kokkonen pitikin tiukasti kiinni omasta tyylistään, eikä mainittavimmin harrahtanut monille muille moderneille säveltäjille tyypillisiä tokeluita. Melko myöhään käynnistyneen säveltäjänuransa tuloksena hän jätti jälkeensä suhteellisen suppean, joskin kauttaaltaan erittäin korkeatasoisen ja kypsän tuotannon.

Laulusarja *Lintujen tuonela* (1959) on yksi harvoista suomalaisista orkesterilaulusarjoista. P. Mustapään runoihin perustuva teos oli säveltäjänsä ensimmäinen askel yli kamari-musiikin rajojen. Teoksen kanssa rinnastusten valmistui myös

Kokkonen ensimmäinen *sinfonia*. Mezzosopraanolle ja orkesterille sävelletty *Lintujen tuonela* on Kokkonen ensimmäinen ja tunnetuin orkesterisäestyksinen soololauluteos, jota on kii-
tetty erityisesti orkesterin käsittelyn värikkyytensä sekä luonnollisen laullisuutensa ansiosta.

4. Sibelius: Soi kunniaksi Luoja

Sibelius sävelsi sekä kuoro- että yksinlauluja, edelliset yleensä suomenkielisiin ja jälkimmäiset ruotsinkielisiin teksteihin. *Soi kunniaksi Luoja*n kuuluu osana vuonna 1897 sävellettyä kantaattia op. 23. Sibelius palasi lauluun uudestaan vuonna 1913 sovittaen sen naiskuorolle. *Soi kunniaksi Luoja*n on jäänyt elämään kirkkokuorojen vakio-ohjelmistoon. Sitä veisataan myös yksijäsenisenä viriten – riemullisen luonteensa johdosta erityisesti keväisin.

5. Sibelius: Andantino

Torveisikko oli 1800-luvun lopun suomalaispataljoonien ja amatööriyhtyeiden yleinen kokoonpano. Sibeliuksen ystävyys tällaisessa torveisikossa soittavan Christian Hauptin kanssa lienee vaikuttanut siihen, että Sibelius kirjoitti muutamana sävellyksen myös tälle kokoonpanolle. *Andantino* sekä muut torveisikolle sävelletyt teokset on kirjoitettu vuosina 1889-1891.

6. Klami, Uuno (1900-1961):

Sarja pienelle orkesterille op. 37 – Marche militaire

Uuno Klamin säveltäjänuran alku sijoittuu aikaan, jolloin kansallisromanttiikka alkoi väistyä uudempien virtausten tieltä. Klami etsi vaikutteita aikansa kansainvälisestä modernismista ja häntä voidaankin pitää ennen kaikkea eurooppalaisittain suuntautuneena kosmopoliittisena säveltäjänä. Suomalaisessa musiikissa hänellä on erityisasema juuri sen poikkeuksellisen tavan vuoksi, jolla hän käsitteli myös kaikkein kansallisimpia aiheita, kuten *Kalevalaa*. Klamin tuotantoa leimaa vaihtelevuus, tunnemaalilu ja aitous. Hän oli oimimillaan säveltäessään musiikkia, jonka virikkeet olivat runollisia tai esimerkiksi ympäröivän luonnon inspiroimia.

Vuonna 1946 sävelletty teos kuuluu Klamin persoonallisiin ja valloittavimpiin pienimuotoisiin sävellyksiin. Myös tässä teoksessa on kuultavissa Klamin värikäs ja temperamenttinen sävelkieli. *Marche militaire (Allegro giocoso)* on orkesterisarjan finaali, joka päättää hauskesti vaihtelevan

teoksen. Osa on ulospäinsuuntautunutta karnevaalimusiikkia, jonka ilme ei ole otsikosta huolimatta kuitenkaan kovin totainen; pikemminkin kysymyksessä on mahtipontisten sotilas-marssien teatraalinen, viitsikäs parodia.

7. Sibelius: *Laulu Lemminkäiselle op. 31 nro 1*

Kansallisepos *Kalevala* oli jatkuva innoituksen lähde Sibeliukselle. Tämän laulun teksti ei ole *Kalevalasta*, vaikka huimapää Lemminkäinen on yksi sen sankareista. Tekstin on sen sijaan kirjoittanut kirjailija, kääntäjä ja kustantaja Yrjö Weijola. Laulun alkufaanarit ja pääteema löytyvät myös *Lemminkäisen paluu kotiin*-teokselle alkuperäisestä versioista. *Laulu Lemminkäiselle* syntyi vuonna 1896. Tyylillisesti kappaletta voisi verrata romantiikan ajan oopperan metsästyskuoroihin. Hänen yksinäytöksisessä oopperassa *Neito tornissa* on hätkähdyttävän samanlainen kuoro kohtaaus.

8-12. Rautavaara, Einojuhani (1928-): *Pelimannit op. 1*

Einojuhani Rautavaara kuuluu aikamme suosituimpiin säveltäjiin. Hänen tuotannossaan kuuluvat useat toisen maailmansodan jälkeiset musiikkivirtaukset. Parhaiten hänen sävellystuotantonsa tunnetaan monista symboleista, vertauskuvista ja arkkityypeistä. Rautavaaran laajaan sävellystuotantoon mahuu sinfonioita, soolokonserttoja, kamarimusiikkia ja kuoro- teoksia. Hänen säveltäjäkuvansa yksiselitteinen määrittely on mahdotonta, sillä hänen tuotantonsa on hyvin monitahoinen paitsi tyyliltään ja sävellyslajeiltaan, myös henkisesti asenteiltaan.

Orkesteriteos *Pelimannit* (1952) pohjautuu eteläpohjalaisiin kansansävelmiin, joiden löytäminen merkitsi Rautavaaralle ”varsinaista ilmistystä”. Säveltäjä kirjoittaa: ”Niiden usein hurja arkaainen alkukantaisuus iski suoraan perintötekijöihin, omilla pohjalaisilla esi-isiltäni saatuin. Vanhan ‘Samuel Rinda-Nickolan Nuotti-Kirjan’ polskilla oli kansanpelimannien antamat nimet, jotka vetosivat mielikuvitukseen. Syntyi sarja vapaita fantasiaosia, ensin pianolle ja myöhemmin jousiorkesterialle.” Osien kuvaukset Rautavaara kirjoitti jo ensimmäisiä esityksiä varten 18-luvulla:

Närbölasten braa spel – Närbön kuuluisat pelimannit saapuvat loistavana, maalaismahtavana kulkueena.

Kopsin Jonas – Pohjolan kesäyön oudossa valossa soittelee Kopsin Jonas metsälle ja itselleen.

Klockar Samuel Dikström – Kyläkururi Samuel ”impro-

viseeraa” yksinäisenä innoituksen hetkenä: pieni kirkko täyttää hänen jokapäiväisen Bachinsa katkelmista, joihin sekoittuu vanhojen häätanssien muistumia.

Pirun polska – Alakuloinen piru istuu kivellä kuunnellen synkkää, salaperäistä metsää.

Hypt – Hyppiä he loiskaten he pyöivät, leveät naamat juhlallisina kuin kirkossa, mutta merkittöinen kiihko suurissa jaloissaan ja käsissään.

13. Aho, Kalevi (1949-):

Sinfonia nro 7 (Hyönteissinfonia) – osa 2: ”Perhoset”

Kalevi Aho aloitti uransa harvinaisen puhdasverisenä sinfonikkona. Tähän astisten yhdyntöistä sinfoniaansa sekä suuri- muotoisten kamarimusiikkiteosten lisäksi hänet tunnetaan myös mm. konsertoistaan ja oopperoistaan. Hänen teoksissaan yhdistyvät monenlaiset tyylilliset ainekset, joiden avulla sävellykset etenevät kuin vahvalla tunnelmaisella väritetyt kertomukset. Ahon säveltäjäpersoonaa on voimakkaan vaikuttava ja omaperäinen. Hänellä on synnynnäinen kyky rakentaa ja hallita suuria muotokokonaisuuksia. Niiden puitteissa saavutetut monumentaalitohot puhuttelevat kuulijaansa voimakkaasti.

Ahon *seitsemännellä sinfonialla* on mielenkiintoinen syntyhistoria. Vuosina 1985-87 Aho sävelsi satiirista oopperaa, *Hyönteiselämää*. Oopperan valmistuttua säveltäjä tajusi, että se joutuisi teknisten toteuttamismahdolluuksiensa takia odottamaan kantaesitystään jopa kymmenen vuotta. Päästäkseen eroon *Hyönteiselämää*-oopperasta, hän päätti muokata sen materiaalista sinfonian. (Ooppera kantaesitettiin vasta vuonna 1996, Suomen Kansallis-oopperan uuden talon valmistuttua.) *Hyönteissinfonia* on ohjelmallinen teos, joka pelaa hyönteismaailmaa ihmismailmaan. Teoksen hyönteisiltä puuttuu elämäntaitous, jäljellä ovat vain roolit ja aidon todellisuuden korvikkeet. Tätä luonnehditaan musiikilla, jota voisi nimittää korvikemusiikiksi. Sinfonian tyylilaji vaihtuu osa osalta, musiikki on koko ajan kuin eksyksissä. Silti kokonaismuoto on tarkoin suunniteltu ja osat tukevat toisiaan syvenevien vastakohtien kautta.

14. Sibelius: *Neljä kappaletta sellolle ja pianolle op. 78 – Romanssi, F-duuri*

Neljä kappaletta kuuluu niiden lukuisten miniatyyrisävellysten joukkoon, joita Sibelius kirjoitti ensimmäisen maail-

mansodan aikoihin. Kukin kappale on sävelletty erikseen – jopa eri vuosina – ja on yhdistetty opukseksi vasta myöhemmin. Sibelius myös siirsi kappaleita opuksesta toiseen. *F-duuri Romanssi* (1915) oli alunperin tarkoitettu osaksi opusta nro 77. *Neljän kappaleen* kirjoitusajkoihin Sibeliusa vaivasi taloudellisten huolien lisäksi taiteelliset vastoinkäymiset *viidennen sinfoniansa* kanssa. Lotkut tutkijat ovat syyttä leimanneet nämä kappaleet arvottomaksi salonkimusiikiksi, joiden avulla Sibelius koetti selviytyä talonsa ylläpitokustannuksista. Tällainen näkökanta sivuuttaa kuitenkin teoksien hienot ominaisuudet, kuten huolellisuuden, jolla Sibelius on kappaleiden muodon rakentanut sekä itse melodioiden hähkähdyttävän kauneuden.

15. Crusell, Bernhard Henrik (1775-1838):

Kvartetto klarinettile ja jousitriolle nro 1 – Romanze

Klarinettivirtuosi-säveltäjä Crusell kuuluu sekä Suomen että Ruotsin musiikinhistoriaan. Hän syntyi Uudessaakungissa aikana, jolloin Suomi oli vielä osa Ruotsia ja työskenteli suurimman osan elämästään Tukholman kuninkaallisen hovikapellin klarinettistina. Lisäksi hän teki opintomatkoja Saksaan ja Ranskaan. Työ hovikapellin I. klarinettistina innosti Crusellin säveltämään puhallinmusiikkia. Hän kirjoitti runsaasti kamarimusiikkia ja konserttoja kapellin erinomaisille puhaltajille. Suurimuotoinen soitinmusiikki muodostaakin pääpainon säveltäjän tuotannossa, johon lisäksi kuuluu laulua sekä yksi ooppera. Crusellin sävellyksissä ihailua ovat herättäneet erityisesti teemojen kekseliäs ja taiturillinen kehittäminen, sopusuhtaiset ja hallitut muodot sekä mestarillinen äänenkulutus ja soitinten käsittely. Sibeliusa edeltäneeltä ajalta Crusell on kansainvälisesti tunnetuin suomalainen säveltäjä.

Hänen tuotantonsa ehkä parasta antia ovatkin sävellykset klarinettile. Crusell sävelsi mm. kolme klarinettikonserttoa, kolme kvartettoa klarinettile ja jousitriolle sekä kolme duoa kahdelle klarinettile. Teosten klarinettisuudet ovat taiturillisesti kirjoitettu ja hyvin kiitollisia soittaa. Klarinettikvartetot kuuluvat Crusellin kamarimusiikkin keskeisimpään antiin. Myös niistä on kuuluttavissa säveltäjännsä ainutlaatuinen kyky käsitellä teemaa mielenkiintoisella ja aikanaan hyvin poikkeuksellisella tavalla.

16-18. Sibelius: [Kolme kappaletta] pianolle

[*Kolme kappaletta*] (1885) löytyivät puhtaaksikirjoitettuna kaksitaiteiselta nuottilehdeltä, joiden sivuilla 2 ja 4 oli lisäksi kontrapunkti- ja kenraalibassoharjoituksia. Sibelius oli juuri aloittanut opintonsa Helsingin musiikkiopistossa. Sibelius ei ole välttämättä tarkoittanut kappaleita kokonaisuudeksi, mutta ne esitetään tässä siinä järjestyksessä, jossa ne on nuottipaperille kirjoitettu. Nimie, tempomerkintöjä tai nyanssi-ilmauksia ei ole lainkaan kirjattu. [*Andante*] virtaa rauhallisesti 12/8-tahtilajissa ja edustaa melodisesti raikkaan yksinkertaista, pohjoismaista postrokoko-tyyliä. [*Menuetto*] edeltää joukko menuetteja, joita Sibelius sävelsi etenkin Hämeenlinnan-vuosinaan 1882-85. Tasaisesti sykkivä, perinteinen menuetti paljastaa, että Sibelius tunsi olonsa kotoiseksi tyyliin lajissa. [*Tempo di valse*] on lyhin kappaleista ja on samalla Sibeliuksen ensimmäinen muistimerkitty valssi. Herkullisen lyyristä kappaletta on tuskin ajateltu sarjan päätökseksi.

19. Kokkonen: Requiem – Sanctus & Benedictus

Monien muiden säveltäjien tapaan, myös Kokkonen *Requiem* (*Sielunmessu*) valmistuminen sijoittuu sävellystuotannon myöhäisvaiheeseen (1981). Sekakuoro Akateemien laulu teki sävellystilauksensa 1970-luvun lopulla, pian suursuosioon nousseen *Viimeiset kiusaukset* -oopperan valmistamisen jälkeen. *Requiem*in sävellysprosessiin vaikutti voimakkaasti säveltäjän puolison pitkäaikainen sairaus ja viimein poismeno. Ahdistavuuden ja pelon sijaan Kokkonen *Requiem* on musiikiltaan yksi lajinsa valoimmista ja lohdullisimmista teoksista.

20. Sibelius: Sinfonia nro 6 – osa 3, Poco vivace

Kuudennen sinfonian syntymävaiheet ajoittuvat Sibeliuksen elämässä jaksoon, jota synkensivät paitsi aineelliset huolet, myös taiteellinen tuskastuminen ja rakkaan Christian-veljen kuoleman aiheuttama henkilökohtainen suru. *Kuudennen sinfonian* luonnostelu oli alkanut jo vuonna 1914, viidennen ollessa vielä suunnittelupöydällä. Teos työllisti Sibeliusa aina vuoteen 1923 saakka. Säveltäjä itse luonnehti *kuudetta sinfoniaansa* hiljaiseksi sekä sävyllään että luonteeltaan. Scherzo on kuitenkin eloisa ja maanläheinen osa, jonka pohjalla sykkii itsepitäinen, trokeinen pulssi. Sinfonian valmistuttua Sibelius totei eräässä lehtihaastattelussa: ”En muutoin näe

sinfoniaa pelkästään musiikkina, jossa on niin ja niin monta tahtia, vaan pikemminkin erään elämänprinsiippiin, sielunelämäni erään vaiheen ilmauksena.”

21. Klami: Suomenlinna op.30

Suomenlinna-alkusoitto (1940) kuuluu Klamin kansallisuusväritteisimpiin teoksiin. Se valmistui aikana, jolloin myös Suomi oli tempautunut mukaan toiseen maailmansotaan. *Suomenlinna* herätti heti Tukholman kantaesityksensä jälkeen keskustelua isänmaallisen aiheensa takia. Joidenkin mielestä teos oli olemukseltaan jopa liian sotainen ja ”suomalainen”. Alkuperäinen partituuri tuhoutui sodan aikana ja Klami kirjoitti sävellyksen uudelleen vuonna 1944.

— * — * — * — * — *

brass partout -yhtye koostuu 16 ammattimuusikosta, joiden yhteisenä tavoitteena on löytää epätavanomaisia ja uusia näkökulmia vaskimusiikkiin. Yhtye on toiminut vuodesta 1991. Se esittää sekä olemassa olevaa ohjelmistoa Pезelikukselta Takemitsuun, mutta laajentaa sitä myös omin sovituksin sekä yhtyeelle varta vasten sävelletyihin teoksiin. **Hermann Bäumerin** johdolla yhtye soittaa tyyllisesti laajaa, monien maiden ja aikakausien musiikkia, jota se esittää eri teemojen alla kulkevilla konserteissa.

Jubilate-kuoro aloitti toimintansa lapsikuorona vuonna 1967. Kuoro kehittyi nopeasti yhdeksi Suomen arvostetuimmaksi kamarikuoroksi. Nykyään sen ohjelmisto ulottuu gregoriaanisesta laulusta avant-gardeen saakka. Jubilate esiintyy perustajansa **Astrid Riskan** johdolla jatkuvasti niin kotimaassa kuin ulkomailla. Kuoro on vuosien varrella tehnyt yhteistyötä lukuisien orkestereiden ja kapellimestareiden kanssa. BIS-levymerkille se on levyttänyt useita äänitteitä.

Keski-Pohjanmaan kamariorkesteri perustettiin paikallisessa musiikkioppilaitoksessa vuonna 1972. Ammattiorkesterina se on toiminut vuodesta 1989. Kamariorkesterin johtajana ja harjoittajana on alusta saakka toiminut kapellimestariviulisti **Juha Kangas**. Hänen johdollaan orkesteri on tullut tunnetuksi laajasta ohjelmistostaan sekä persoonallisesta soinnistaan. Kamariorkesteri esittää eri aikakausien musiik-

kia, mutta on erityisen paneutunut suomalaisen nykymusiikkiin. Siksi se on myös on kysytty vierailija monissa Euroopan maissa. Orkesteri on voittanut useita arvostettuja palkintoja.

Sinfonia Lahti (Lahden kaupunginorkesteri) on yksi Pohjoismaiden merkittävimmistä orkestereista. Se on voittanut useita kansainvälisiä levypalkintoja sekä lukuisia muita kansainvälisiä ja kansallisia tunnustuksia. Sinfonia Lahti tunnetaan paitsi Sibeliuksen musiikin ainutlaatuisena tulkkina myös työstään uuden suomalaisen musiikin parissa. Sinfonia Lahti esiintyy säännöllisten sinfoniakonserttien ohella oopperaorkesterina, minkä lisäksi sillä on oma, mittava lasten ja nuorten musiikkikasvatushjelma. Sinfonia Lahden kotisali on Lahden uudessa puiseissa Sibeliusalassa, joka on akustiikaltaan maailman huippuluokkaa ja on antanut orkesterille mahdollisuuksia kehittää omaa ainutlaatuista soitinta vieläkin paremmaksi. Orkesteri on tehnyt konserttimatkoja Keski-Eurooppaan, Yhdysvaltoihin, Pietariin ja Japaniin. BIS:lle orkesteri on 1980-luvun lopulta lähtien levyttänyt pitkälle yli 30 levyä.

Osmo Vänskä on toiminut Sinfonia Lahden ylikapellimestarina vuodesta 1988 alkaen, jonka aikana orkesterin taiteellinen kehitys on herättänyt runsaasti huomiota. Glasgowlaisen toimivan BBC Scottish Symphony Orchestra kutsui Vänskän ylikapellimestarikseen syksyllä 1996 alkavaksi kolmivuotiskaudeksi. Hän on työskennellyt ylikapellimestarina myös Tapiola Sinfonietassa ja Islannin sinfoniaorkesterissa. Vänskän yhä tihen-tyvät kansainväliset vierailut vievät häntä usein johtamaan sinfoniaorkestereiden lisäksi myös oopperaa. Hänen ohjelmistonsa on poikkeuksellisen laaja ja siihen kuuluu vuosittain useita suomalaisen ja kansainvälisen säveltäjien kantaesityksiä. Tasavallan Presidentti myönsi Osmo Vänskälle Pro Finlandia -mitalin 6.12.2000 tunnustukseksi Vänskän määrätietoisesta työstä kaupunginorkesterin parissa.

Kapellimestari **Ulf Söderblom** tunnetaan erityisesti oopperan ja suurimuotoisen vokaalimusiikin johtamisesta. Hän on uupumatta taistellut uuden suomalaisen musiikin puolesta. Kuorokapellimestarina hän on niin ikään ollut tienraivaajana monille maassamme tuntemattomille suurteoksille. Lahden kaupunginorkesterin taiteellisenä johtajana Söderblom toimi vuosina 1985-88.

Tipioli Sinfonietta luotiin vuonna 1988 kamariorkesteriksi, joka halusi erottua niin ohjelmistoltaan kuin sointikulttuuriltaan perinteisestä suomalaisesta kaupunginorkesterista. Orkesterin perustamisvaiheessa Suomen muusikkokoulutusta oli trimmattu huipputasolle jo vuosikymmeniä. Uusi kamariorkesteri pääsi kuorimaan kerman päältä – syntyi nuorekas, kehityskykyinen soittajisto, joka lähestyy orkesterisoittoa kamarimusiikillisesta näkökulmasta. Orkesterin laaja ohjelmisto ulottuu barokinajasta uusimpaan musiikkiin. Vuodesta 1993 Tapiola Sinfoniettan taiteellisena johtajana on toiminut ranskalainen viulisti-kapellimestari **Jean-Jacques Kantorow**, joka tunnetaan intensiivisenä harjoittajana. Huolellisen valmistautumisen lataus purkautuu esitystilanteessa eläväksi, virtuoosiseksi musisoinniksi.

Ylioppilaskunnan Laulajat (YL) perustettiin vuonna 1883 ja se on Suomen vanhin suomenkielinen kuoro. Kuoro on saavuttanut maailmanmaineensa lukemattomilla ulkomaankiertueilla ja useilla levytyksillään. YL:n ohjelmisto kattaa teoksia keskiajalta aina kantaesityksiin asti ja kuoro poikkeaa mieluusti myös kevyen musiikin maisemissa. Koko olemassaolonsa ajan YL on työskennellyt tunnetuimpien suomalaissäveltäjien kanssa Sibeliukselta alkaen. **Matti Hyökki** on johtanut kuoroa vuodesta 1980.

Mezzosopraano **Monica Groop** nousi vuoden 1989 Cardiffin Singer of the World -kilpailun menestyksen jälkeen yhdeksi Suomen kysytyimmäksi esiintyjäksi. Groop tunnetaan sekä oopperalaulajana, barokki- ja liedtulkkina sekä lukuisten kuorojen ja orkestereiden solistina niin koti- kuin ulkomailla. Hän on työskennellyt maailman huippukapellimestareiden kanssa ja esiintynyt mm. Covent Gardenissa, Pariisin Opéra Comiquessa ja Opéra Garnierissa, Bavarian State Operassa sekä Napolin, Rooman, Geneven ja Los Angelesin oopperataloissa.

Pianisti **Folke Gräsbeck** suoritti diplomitutkintonsa vuonna 1997. Vuodesta 1985 hän on toiminut Sibelius-Akatemian vakinaisena säestäjälehtorina. Gräsbeck on esiintynyt USA:ssa, Egyptissä, Israelissa, Botswanassa, Zimbabwessa ja useissa Euroopan maissa. Hänen ensiesiintymisensä Wigmore Hallissa tapahtui vuonna 1993. Gräsbeck valitsee usein esitettäväkseen pianomusiikkia Skandinaviasta ja Suomesta wienil-

läisklassikkojen ja tavanomaisen romanttisen ohjelmiston sijaan. Vuodesta 1994 hän on toiminut Viron Festum Finnicum -kulttuurifestivaalin taiteellisena johtajana.

Torleif Thedéen on yksi Skandinavian arvostetuimmista soolosoittajista. Hän nousi kansainväliseen maineeseen voitaessaan kolme arvostettua kilpailua vuonna 1985. Reilun kymmenen vuoden aikana Thedéen on soittanut parhaiden orkestereiden solistina ympäri maailmaa. Hän on myös vakiutuinen vierailija lukuisilla eurooppalaisilla musiikkifestivaaleilla. Lisäksi hän on Tukholman Edsberg Music Instituten professori. Levytyksistään BIS:lle hänelle on myönnetty mm. Cannes Classical Award -palkinto.

Ljudminnen från Finland

1. Sibelius, Johan (Jean) Christian Julius (1865-1957): *Finlandia-hymnen*

Jean Sibelius mognade till kompositör under en tid som präglades av starkt nationellt uppvaknande. Även om Sibelius växte upp i en svenskspråkig familj gick han i finsk skola och kom på så sätt i kontakt med mytologin i nationaleposet *Kalevala* och med den finska litteraturen. I Sibelius tidiga produktion kan man också skönja en stark finsk ton, men från och med 1910-talet fick hans musik en mer internationell inriktning. Sibelius lyckades befästa sin position som en av giganterna i den finländska kulturen, men också som en internationellt erkänd kompositör.

Sibelius tog visserligen intryck av finsk folkmusik men man kan inte säga att han lånade ur denna musikskatt. Det var den finska naturen, historien och framför allt mytologin som hade ett starkt inflytande på Sibelius och hans skapande. År 1904 flyttade Sibelius familj till en villa (Ainola) i Järvenpää (Träskända). Kompositören fortsatte trots detta att resa runt i Europas musikcentra. Tiden efter år 1926 brukar kallas för "tystnaden i Träskända"; under en period på drygt 30 år offentliggjorde Sibelius inte några nya större verk.

Sibelius symfoniska dikt *Finlandia* hör till tonsättarens mest kända verk, inte minst på grund av den mäktiga hymnen. Sibelius komponerade *Finlandia* år 1899 och gjorde vissa ändringar 1900. År 1938 arrangerade han hymnen för manskör och tio år senare för blandad kör. Från första stund har *Finlandia-hymnen* spelat en betydelsefull roll för att bygga upp den nationella självkänslan. Hymnen sjungs världen över och man har skrivit hundratals olika sångtexter till den.

2. Nordgren, Pehr Henrik (f. 1944): *Hela världen kommer att klaga op. 26b*

I Finland är Pehr Henrik Nordgren främst känd som tonsättare, men också som en pådrivande kraft inom konst- och folkmusikområdet. Nordgren har studerat musikvetenskap och komposition i Finland samt i Japan. I sina verk har han bland annat använt sig av traditionella japanska instrument och teman. I mitten av 1960-talet blev Nordgren intresserad av finländsk folkmusik vilket gav upphov till nya dimensioner i hans produktion. Nordgrens musik karaktäriseras av ett starkt emotionellt budskap. Även formmässigt känne-

tecknas kompositionerna av olika känsloutlösningar.

Hela världen kommer att klaga är ett fritt och fantasifullt lån ur en folkvisa från södra Österbotten. Nordgren har på ett förtjänstfullt sätt lyckats bearbeta enkla, melankoliska melodier. *Hela världen kommer att klaga* blev färdigt år 1968 och år 1974 gjorde tonsättaren en ny version av verket.

3. Kokkonen, Joonas (1921-1996): *Fåglarnas dödsrike – I fullkomlighetens rike*

Förutom att han var professor i komposition vid Sibelius-Akademien och en mångsidig organisator och administratör var Joonas Kokkonen en av efterkrigstidens centrala tonsättargestalter i Finland. Om än av begränsat omfång, anses Kokkonens produktion vara sällsynt jämn och kvalitetsmässigt högtstående. Kokkonen höll hårt fast vid sin egen stil, och ägnade sig inte i någon nämnvärd grad åt stilexperiment – till skillnad från många andra samtida modernistiska kompositörer.

Sångcykeln *Fåglarnas dödsrike* för mezzo-sopran och orkester från 1959 är Kokkonens första och mest kända solosångstycke med orkesterackompanjemang. Verket har prisats för sin färgstarka orkesterklang och sin självklara sängbarhet.

4. Sibelius: *Ljud högt, du psalm att lova*

Ljud högt, du psalm att lova var ursprungligen del av en kantat som Sibelius skrev 1897. Han återvände till sången år 1913 och skrev ett arrangemang av den för dam- eller barnkör. *Ljud högt, du psalm att lova* har blivit en given del av finska kyrkokörers repertoar.

5. Sibelius: *Andantino*

I slutet av 1800-talet var hornseptetten en vanlig instrumentkombination i de finländska bataljonerna och i amatörmusiksammanhang. Mellan 1889 och 1891 skrev Sibelius några stycken för denna sammansättning – däribland *Andantino* på denna CD.

6. Klami, Uuno (1900-1961): *Svit för liten orkester op. 37 – Marche militaire*

Uuno Klamis kompositörsbana inföll under en tid då nationelromantiken började ge vika för nya influenser; man kan se honom som en förämde allt europeiskt inriktad, kosmopolitisk tonsättare. I den finländska musikhistorien intar han en sär-

ställning just på grund av hur han använde sig av även starkt nationella teman, såsom *Kalevala*.

I *Svit för liten orkester*, op. 37 (1946), kan man ta del av Klamis färggranna och temperamentsfulla tonspråk. *Marche militaire (Allegro giocoso)* utgör finalen i orkestersviten; den är ett stycke utsträckt karnevalmusik, vars karaktär – titeln till trots – inte är särdeles krigisk.

7. Sibelius: Sång till Lemminkäinen op. 31 nr. 1

Nationaleposet *Kalevala* var en ouslänlig källa till inspiration för Sibelius. Även om den impulsive Lemminkäinen är en av hjältarna i sagan är dock inte texten till denna sång från själva *Kalevala* utan skriven av Yrjö Weijola. Stilmässigt kunde man jämföra *Sång till Lemminkäinen* (1896) med jaktkörur operan från romantikens tidevarv.

8-12. Rautavaara, Einojuhani (f. 1928): Spelmännen op. 1
I Einojuhani Rautavaaras kompositioner hörs ekon av ett flertal musikströmningar från tiden efter andra världskriget. Hans verk är kända för myllret av symboler, metaforer och arketyper. Rautavaaras digra produktion består av symfonier, solokonsorter, kammarkmusik och körverk och är mångfacetterad både vad gäller stil och genretillhörighet.

Orkesterstycket *Spelmännen* (1952) är baserat på folkmelodier från södra Österbotten. Tonsättaren skriver: "Deras ofta överdådiga arkaiska primitivitet slog rätt in i arvsmassan, i de gener jag ärvt av mina österbottinska förfäder... Så föddes en serie fria fantasier, först för piano och senare för stråkorkester."

13. Aho, Kalevi (f. 1949):

Symfoni nr. 7 (Insektssymfoni), sats 2 – Fjärilarna

Det var sållsynt renodlad symfoniker Aho inledde sin bana. Förutom sina elva symfonier och monumentala kammarkmusikverk är Aho bl.a. känd för konserter och operor; i hans verk smälter ingredienser från flera olika stilarter samman. Aho har en medfödd förmåga att bygga upp och behärska stora formhelheter. De väldiga krafter han skapar inom dessa ramar talar till lyssnaren på ett kraftfullt sätt.

Mellan åren 1985 och 1987 komponerade Aho en satirisk opera, *Insektsliv*. När verket blev färdigt insåg tonsättaren att han kunde bli tvungen att vänta så länge som tio år på att få verket uruppfört. För att bli fri från operan *Insektsliv*

beslutade han sig för att skriva en symfoni av materialet. *Insektssymfonin* är ett stycke programmusik, som speglar insekternas liv i människornas liv.

14. Sibelius: Fyra stycken för cello och piano op. 78 – Romans, F-dur

Romansen i F-dur op. 78 nr. 2 hör till de otaliga miniatyrystycken som Sibelius skrev vid tiden för första världskriget. Medan Sibelius skrev dessa stycken hade han – förutom ekonomiska bekymmer – konstnärliga motgångar med sin *femte symfoni*. En del forskare har därför stämplat dessa stycken som kommersiell salongsmusik, men musikern är skriven efter alla konstens regler och mycket tilltalande.

15. Crussell, Bernhard Henrik (1775-1838):

Kvartett nr. 1 för klarinett och stråktrio op. 2 – Romanze

Klarinettvirtuosen och kompositören Crussell tillhörde såväl den finska som den svenska musikhistorien. Han föddes i Nystad under en period då Finland var en del av Sverige. Största delen av sitt liv arbetade han vid Kungliga hovkapellet i Stockholm som klarinettist. Han skrev en hel del kammarkmusik och många konserter samt sånger och en opera. Crussell har fått beröm för att han på ett underfundigt och konstfärdigt sätt i sina verk utvecklar teman, samt för sin mätteriiga stämföring och instrumentbehandling.

Crussell komponerade bl.a. tre klarinettkonserter, tre kvartetter för klarinett och stråktrio samt tre duor för två klarinetter. Klarinettpartierna är underfundigt skrivna och mycket tacksamma att spela. I klarinettkvartetterna kan man också ta del av kompositörens enastående förmåga att behandla ett tema på ett intressant och, för sin tid, mycket speciellt sätt.

16-18. Sibelius: [Tre stycken] för piano

Sibelius skrev [*Tre Stycken*] (1885) kort tid efter att han hade inlett sina studier vid Helsingfors musikinstitut. Först kommer ett lugnt flytande [*Andante*] i Ess-dur, så en stadig och traditionell [*Mennetto*] i a-moll och slutligen en luftig och lyrisk [*Tempo di valse*] i A-dur. Det är långt ifrån säkert att styckena skrevs med tanken att de skulle utgöra en grupp: titlar, tempoangivelser och dynamik-beteckningar saknas helt.

19. Kokkonen: Requiem – Sanctus & Benedictus

I likhet med många andra tonsättares dödsmissor härrör sig Kokkonens *Requiem* från slutskedet av kompositörens aktiva tonsätarbana (1981). Verket påverkades i hög grad av att kompositörens hustru vid denna tidpunkt led av en långvarig och svår sjukdom och hon dog också under arbetets gång. Men i stället för ångest och rädsla kännetecknas musiken av förtrostan och man kan säga att Kokkonens *Requiem* hör till de mer ljusa i sin genre.

20. Sibelius: Symfoni nr. 6 – sats nr. 3, Poco vivace

Sibelius hade börjat skissera på *sjätte symfonin* redan 1914-15; verket sysselsatte honom fram till 1923. Kompositören har själv karaktäriserat verket som stillsamt såväl till klang som till karaktär. Scherzo-satsen är dock livfull och jordnära med en trokisk puls i botten som anger takten.

21. Klami: Suomenlinna (Sveaborg) op. 30

Suomenlinna (1940) hör till de mest nationellt färgade av Klamis verk. Ouvertyren blev färdig vid en tidpunkt när också Finland hade dragits in i andra världskriget. Ämnets patriotiska karaktär visade sig vara kontroversiell och uppfattades som alltför krigiskt och "finskt". Originalpartituret förstördes under kriget och Klami skrev om verket år 1944.

— * — * — * — * — * —

Musikerna i ensemblen **brass partout** har spelat tillsammans sedan år 1991 och man framför existerande musik av olika kompositörer från Pezelius till Takemitsu, likaväl som egna arrangemang och musik specialkomponerad för ensemblen. Under ledning av **Hermann Bäumer** spelar ensemblen musik i olika stilarter samt från olika länder och epoker, ofta på konserter med någon form av genomgående tema.

Jubilate-kören inledde sin verksamhet år 1967. Kören utvecklades i rask takt till att bli en av de mest uppskattade kammarkörerna i Finland. I dag består körens repertoar av allt från gregoriansk sång till avant-gardemusik. Kören uppträder under ledning av sin grundare, **Astrid Riska**, och ger konserter såväl i hemlandet som utomlands.

Mellersta Österbottens kammarorkester grundades år 1972. Sedan år 1989 verkar orkestern professionellt. Dirigent och ledare är kapellmästaren och violinisten **Juha Kangas**, som lett orkestern från start. Orkestern har gjort sig känd för sin breda repertoar och för sin personliga klang. Kammarorkestern framför musik från olika epoker, men är framför allt specialiserad på nutida finsk musik.

Lahtis Stadsorkester (Sinfonia Lahti) har blivit en av de mest uppmärksammade orkestrarna i Norden och har fått ett antal stora priser för sina inspelningar, inte minst av Sibelius musik. Orkestern har spelat in Joonas Kokkonen samlade orkesterproduktion och sedan 1992 framför den och spelar in verk skrivna av Kalevi Aho, orkestrens huskompositör. Lahtis Stadsorkester har givit konserter i Tyskland, St Petersburg, Frankrike, Sverige, Spanien, Storbritannien, Japan och New York.

Osmo Vänskä inledde sin musikaliska bana som klarinettist. 1982 vann han första pris vid en internationell tävling för unga dirigenter i Besançon och är numera musikalisk ledare för Lahtis Stadsorkester samt chefsdirigent för BBC Scottish Symphony Orchestra. Han har en ovanligt bred repertoar och är allmänt internationellt efterfrågad. Som ett erkännande av hans gärning tillsammans med Lahtis Stadsorkester tilldelades Osmo Vänskä år 2000 medaljen Pro Finlandia av den finska presidenten.

Ulf Söderblom är känd som dirigent av operaverk och stora vokalmusikverk. Utan att tröttna har han kämpat för den finska musiken. I egenskap av kördirigent har han likaså banat vägen för många stora verk som dittills varit okända i Finland. Söderblom var konstnärlig ledare för Lahtis Stadsorkester under åren 1985-88.

År 1988 skapades **Tapiola Sinfonietta** – en ungdomlig, formbar ensemble som närmar sig orkestermusicerandet från en kammarkusikmässig utgångspunkt. Orkestrens breda repertoar sträcker sig från barockmusik till det nyaste nya på musikens område. Sedan år 1993 är den franske violinisten och kapellmästaren **Jean-Jacques Kantorow** konstnärlig ledare för Tapiola Sinfonietta. Vid orkestrens konserter brukar de noggranna förberedelserna ge vika för ett livfullt, virtuost musicerande.

Ylioppilaskunnan Laulajat (Helsingfors Universitets manskör) grundades år 1883. Kören är den äldsta finskspråkiga kören i Finland, och har vunnit internationell ryktbarhet. YL:s repertoar spänner över verk från medeltiden fram till uruppföranden av samtida musik och kören är inte heller främmande för lättare musik. Under hela sin existens har kören samarbetat med kända finländska tonsättare. **Matti Hyökki** har lett kören sedan år 1980.

Efter segern i Singer of the World-tävlingen i Cardiff år 1989 blev mezzo-sopranen **Monica Groop** en av de mest eftertraktade artisterna i Finland. Förutom att Groop är operasångerska och barock- och lied-tolkare uppträder hon som solist med körer och orkestrar i såväl Finland som utomlands.

Pianisten **Folke Gräsbeck** avlade sin diplomexamen år 1997. Sedan år 1985 verkar Gräsbeck som lektor i ackompanjering vid Sibelius-akademien. Gräsbeck har uppträtt i USA, Egypten, Israel, Botswana, Zimbabwe och i ett flertal europeiska länder och väljer ofta att spela pianomusik från Norden och Finland. Sedan år 1994 är Folke Gräsbeck konstnärlig ledare för kulturfestivalen Festum Finnicum i Estland.

Torleif Thedéen är en av de mest uppskattade cellisterna i Skandinavien. Då han 1985 vann tre prestigefyllda tävlingar var den internationella uppmärksamheten given. I drygt tio års tid har Thedéen varit solist med stora orkestrar världen över. Han är också given gäst på ett flertal europeiska musikfestivaler. Därutöver är han professor vid Edsbergs musikinstitut i Stockholm. För sina skivinspelningar på BIS har han bl.a. tilldelats Cannes Classical Award.

Ein musikalisches Souvenir aus Finnland

1. Sibelius, Johan (Jean) Christian Julius (1865-1957): *Finlandia-Hymne*

Jean Sibelius' Komponistenlaufbahn erblühte zu einer Zeit, als Finnland das kraftvolle Erwachen nationaler Stimmungen erlebte. Obwohl er in einer schwedischsprachigen Familie aufwuchs, besuchte er ein finnischsprachiges Gymnasium und kam so mit dem *Kalevala*-Mythos (dem finnischen Nationalepos) sowie mit finnischer Literatur in Berührung. Sibelius' Frühwerke eignen ein starker finnischer Charakter; im ersten Jahrzehnt des 20. Jahrhunderts jedoch begann er in einem zusehends internationaleren Idiom zu komponieren und sicherte sich einen Platz sowohl als führende Gestalt der finnischen Kultur wie auch, auf internationaler Ebene, als Finnlands renommiertester Komponist.

Auch wenn Sibelius von finnischer Volksmusik beeinflusst war, so hat er ihr doch keine Originalthemen entlehnt. Die Geschichte Finnlands hingegen, seine natürliche Schönheit und vor allem seine Mythologie übten einen großen Einfluß auf Sibelius' Schaffen aus. 1904 zog er mit seiner Familie in eine Villa (Ainola) nach Järvenpää, doch besuchte er weiterhin die Musikzentren Europas. Die Zeit nach 1926 wird oft als „Schweigen von Järvenpää“ bezeichnet; rund dreißig Jahre lang veröffentlichte Sibelius kein größeres Werk.

Sibelius' symphonische Dichtung *Finlandia* (1899, überarbeitet 1900) ist eines der berühmtesten Werke des Komponisten. Er bearbeitete die Hymne 1938 für Männerchor und zehn Jahre später für gemischten Chor. Von Anfang an hat die *Finlandia-Hymne* eine bemerkenswerte Rolle dabei gespielt, nationalfinnische Gefühle zu nähren; sie wird in der ganzen Welt zu über hundert unterschiedlichen Texten gesungen.

2. Nordgren, Pehr Henrik (geb. 1944): *Die ganze Welt wird klagen op. 26b*

Pehr Henrik Nordgren ist in Finnland als Komponist und als einflußreiche Gestalt sowohl in der Kunst- wie in der Volksmusik bekannt. Er studierte Musikwissenschaft und Komposition in Finnland und Japan und hat Werke geschrieben, die traditionelle japanische Instrumente und Themen enthalten. Die finnische Volksmusik, die ihn seit Mitte der Sechziger Jahre interessiert, hat seinem Werk neue Dimensionen verliehen. Nordgrens Musik ist von einer starken emotionalen

Botschaft geprägt; seine Werke weisen eine Vielzahl kontrastierender Stimmungen und Atmosphären auf.

Die ganze Welt wird klagen ist eine freie, fantasieartige Bearbeitung eines alten Volkslieds aus dem Süden Bottniens. Nordgren ist es gelungen, die einfache, melancholische Melodie mit großer Kunstfertigkeit zu gestalten. Das Stück ist 1968 entstanden und wurde 1974 vom Komponisten überarbeitet.

3. Kokkonen, Joonas (1921-1996):

Der Hades der Vögel – In der Welt der Vollkommenheit

Joonas Kokkonen zählt zu den zentralen Vertretern der Nachkriegsmusik in Finnland, nicht nur als Komponist, sondern auch als Kompositionsprofessor an der Sibelius-Akademie sowie als vielseitiger Organisator und Veranstalter. Kokkonens Schaffen, obschon klein an Umfang, ist von ungewöhnlicher Konsistenz und Qualität. Er blieb seinem Stil unverwandelt treu und widmete sich in keinerlei nennenswerten Maß den stilistischen Experimenten, die viele andere der zeitgenössischen Komponisten schätzten.

Der Hades der Vögel (1959) für Mezzosopran und Orchester ist Kokkonens erstes und bekanntestes Werk für Solostimme und Orchester; man hat seine vollen, farbenreichen Orchesterklänge und die Natürlichkeit der Gesangslinie gelobt.

4. Sibelius: Wir danken Dir und singen

Wir danken Dir und singen war ursprünglich Teil einer akademischen Kantate aus dem Jahr 1897. 1913 kehrte Sibelius zu diesem Lied zurück und bearbeitete es für Frauen- (oder Kinder-) Chor. *Wir danken Dir und singen* gehört auch heute noch zum Standardrepertoire finnischer Kirchenchöre.

5. Sibelius: Andantino

Am Ende des 19. Jahrhunderts war das *torvseitsikko* (Hornseptett) die Standardbesetzung für finnische Militärkapellen sowie für Amateur-Blechbläserensembles. Für ein solches Ensemble komponierte Sibelius zwischen 1889 und 1891 eine Reihe von Stücken – u.a. das hier eingespielte *Andantino*.

6. Klami, Uuno (1900-1961):

Suite für kleines Orchester op. 37 – Marche militaire

Uuno Klamis Laufbahn begann zu einer Zeit, als die Nationalromantik anfang, neuen Strömungen zu weichen; man

kann hier vor allem als einen kosmopolitischen Komponisten mit europäischer Ausrichtung bezeichnen. In der finnischen Musikgeschichte nimmt er einen besonderen Platz ein aufgrund der Art und Weise, wie er sich den vorderhand nationalistischen Themen – wie beispielsweise dem *Kalevala* – näherte.

Die *Suite für kleines Orchester* op. 37 (1946) ist ein bedrertes Zeugnis für Klamis farbenfrohen und lebhaften Stil. Das putzmuntere Finale, eine *Marche militaire* (*Allegro giocoso*), ist extrovertierte Musik von karnevaleskem Zuschnitt, deren Stimmung trotz des Titels nicht sonderlich kriegerisch ist.

7. Sibelius: Ein Lied für Lemminkäinen op. 31 Nr. 1

Lemminkäinen ist einer der Helden des *Kalevala* – eine stetige Inspirationsquelle für Sibelius –, doch die Worte dieses Lieds stammen tatsächlich von Jyry Weijola. Man könnte *Ein Lied für Lemminkäinen* (1896) mit den Jagdchören einer Romantischen Oper vergleichen.

8-12. Rautavaara, Einojuhani (geb. 1928): Geiger op. 1

Einojuhani Rautavaaras Musik spiegelt verschiedene der musikalischen Trends wider, die seit dem Zweiten Weltkrieg Bedeutung erlangten. Seine Werke sind bekannt für ihre zahlreichen Symbole, Metaphern und Archetypen; zu seinem umfangreichen Schaffen gehören Symphonien, Solokonzerte, Kammermusik und Chorwerke. Sowohl hinsichtlich der stilistischen Idiome wie der Gattungen ist Rautavaaras Musik außerordentlich vielseitig.

Geiger (1952) für Streichorchester basiert auf südbottischen Volksliedern. Der Komponist dazu: „Ihre oftmals wilde, archaische Primitivität brachte in mir eine Saite zum Klingen; sie stimulierten die Gene, die mir meine bottischen Vorfahren vermach haben ... Das Ergebnis war eine Reihe freier Fantasien, zuerst für Klavier, später für Streichorchester.“

13. Aho, Kalevi (geb. 1949):

Symphonie Nr. 7 (Insekten-symphonie) – zweiter Satz: „Die Schmetterlinge“

Kalevi Aho begann seine Karriere als ein Symphoniker außergewöhnlichen Formats. Neben seinen (bislang) elf Symphonien und großdimensionierten Kammermusikwerken ist er vor allem aufgrund seiner Konzerte und Opern bekannt; seine

Werke stellen eine Synthese zahlreicher stilistischer Elemente dar. Aho hat eine angeborene Fähigkeit, große Formen zu entwickeln und zu ordnen. Die monumentale Kraft seiner Musik spricht den Hörer in eloquenter Weise an.

In den Jahren 1985 bis 1987 komponierte Aho eine satirische Oper mit dem Titel *Insektenleben*. Nach Abschluß der Komposition wurde er gewahrt, daß sie wohl noch zehn Jahre auf ihre Uraufführung warten müsse; daher entschied er, ihr Material in eine Symphonie umzuwandeln. Die *Insektensymphonie* ist ein programmatisches Werk, in der die Welt der Menschen der Welt der Insekten entspricht.

14. Sibelius: Vier Stücke für Cello und Klavier op. 78 – Romanze F-Dur

Die *Romanze F-Dur* op. 78 Nr. 2 gehört zu den zahlreichen Miniaturen, die Sibelius im Ersten Weltkrieg komponierte. Zu jener Zeit vermengten sich Sibelius' finanzielle Sorgen mit dem künstlerischen Ringen, dem die *Fünfte Symphonie* entsprang. Einige Kritiker haben diese Stücke daher als Salonmusik abgetan, doch sind sie sorgfältig gearbeitet und außerordentlich reizvoll.

15. Crusell, Bernhard Henrik (1775-1838):

Klarinettenquintett Nr. 1 Es-Dur op. 2 – 2. Satz: Romanze

Der Klarinettenvirtuose und Komponist Crusell hat seinen Platz in der Musikgeschichte sowohl Finnlands wie auch Schwedens. Er wurde im finnischen Uusikaupunki [Nystad] geboren, als Finnland sich noch unter schwedischer Oberhoheit befand, und er verbrachte einen Großteil seines Berufslebens als Klarinettist an der königlichen Oper von Stockholm. Er schrieb eine große Menge Kammermusik und Konzerte, außerdem Lieder und eine Oper. Crusell machte sich einen Namen durch die meisterliche Art, mit der er seine musikalischen Themen durchführte, durch den ausgewogenen und kunstfertigen Umgang mit der Form und durch seinen brillanten Instrumentalsatz.

Zu Crusells Werken für Klarinette gehören drei Konzerte, drei Quartette für Klarinette und Streicher und drei Duos für zwei Klarinetten. Sein Instrumentalstil ist gewandt und ausgesprochen musikantisch. In den Quartetten kann man die einzigartige Fähigkeit des Komponisten beobachten, ein Thema in interessanter – und für seine Zeit höchst ungewöhnlicher – Art und Weise zu präsentieren.

16-18. Sibelius: [Drei Stücke] für Klavier

Sibelius schrieb seine [*Drei Stücke*] (1885) kurz nachdem er sein Studium am Helsinki Musikinstitut angefangen hatte: Es sind ein ruhig fließendes [*Andante*] in Es-Dur, ein ebenmäßiges, traditionelles [*Menuetto*] in a-moll und ein zartes, lyrisches [*Tempo di valse*] in A-Dur. Es ist alles andere als sicher, daß die Stücke eine Gruppe bilden sollten; Titel, Tempoangaben und dynamische Vorschriften fehlen völlig.

19. Kerkkonen: Requiem – Sanctus & Benedictus

Wie viele andere Komponisten schrieb Kerkkonen sein *Requiem* in den späten Jahren seiner Laufbahn (1981). Die Arbeit daran wurde beeinflusst von der langen Krankheit und dem schließlichen Tod seiner Frau. Die Musik aber wird nicht von Qual und Furcht geprägt, sondern von Trost; Kerkkonens *Requiem* ist wohl eines der hellsten und versöhnlichsten Werke seiner Gattung.

20. Sibelius: Symphonie Nr. 6 – 3. Satz: Poco vivace

Bereits 1914/15 skizzierte Sibelius Ideen für seine *Sechste Symphonie*, doch erst 1923 wurde das Werk vollendet. Er selbst bezeichnete die Symphonie als „sehr ruhig in Charakter und Umriß“. Das Scherzo freilich ist ein frisches, bodenständiges Stück mit einem insistierenden trochäischen Rhythmus.

21. Klami: Suomenlinna op. 30

Die Ouvertüre *Suomenlinna* (1940) ist eines der nationalistisch gefärbtesten Werke von Klami. Es wurde zu der Zeit komponiert, als Finnland in den Zweiten Weltkrieg hineingezogen wurde. Der patriotische Aspekt von *Suomenlinna* erwies sich als kontrovers: man empfand es als zu kriegerisch und zu „finnisch“. Die originale Partitur ging während des Krieges verloren, so daß Klami das Stück 1944 neu schrieb.

— * — * — * — * — * —

brass partout wurde 1991 gegründet und führt ein breites Spektrum an Musik von Pezelius bis Takemitsu sowie eigens komponierte und neu arrangierte Werke auf. Unter der Leitung von **Hermann Bäumer** präsentiert das Ensemble thematische Programme in verschiedenen Stilen aus einer Vielzahl von Ländern und Epochen.

Der **Jubilate** Chor besteht seit 1967 und entwickelte sich schnell zu einem der renommiertesten Kammerchöre Finnlands. Heute reicht das Repertoire des Ensembles vom Gregorianischen Choral bis zu Werken der Avantgarde. Unter seiner Gründerin und Leiterin **Astrid Riska** tritt Jubilate in Finnland und im Ausland auf.

Das **Ostrobothnian Chamber Orchestra** wurde 1972 gegründet und ist seit 1989 Berufsorchester. Von Anfang an wurde das Ensemble von dem Dirigenten und Geiger **Juha Kangas** geleitet. Das Orchester hat eine Reputation erlangt für die Breite seines Repertoires und seine individuelle Klanglichkeit; es präsentiert Musik unterschiedlichster Zeiten, hat aber eine Vorliebe für die zeitgenössische Musik Finnlands.

Das **Lahti Symphony Orchestra** (Sinfonia Lahti) ist eines der hervorragendsten Orchester Nordeuropas. Für seine Einspielungen – nicht zuletzt der Musik von Sibelius – hat es eine Vielzahl wichtiger Preise erhalten. Das Ensemble hat die gesamte Orchestermusik von Joonas Kokkonen aufgenommen; seit 1992 widmet es sich mit Aufführungen und Einspielungen der Musik seines Composer-in-residence Kalevi Aho. Das Lahti Symphony Orchestra konzertierte in Deutschland, St. Petersburg, Frankreich, Schweden, Spanien, Großbritannien, Japan und New York.

Osmo Vänskä begann seine Berufslaufbahn als Klarinetist. 1982 gewann er den ersten Preis in der Besançon International Young Conductor's Competition und ist nunmehr Musikalischer Leiter des Lahti Symphony Orchestra und Chefdirigent des BBC Scottish Symphony Orchestra. Mit seinem ungewöhnlich großen Repertoire ist er international gefragt. Im Dezember 2000 verlieh der finnische Präsident Osmo Vänskä die Pro Finlandia Medaille in Anerkennung seiner Leistungen mit dem Lahti Symphony Orchestra.

Der Dirigent **Ulf Söderblom** hat besonders mit seinen Aufführungen von Opern und großformatigen Vokalwerken auf sich aufmerksam gemacht; er ist ein unermüdlicher Fürsprecher der zeitgenössischen finnischen Musik. Als Chorleiter hat er außerdem zahlreichen größeren, in Finnland bis dato unbekannten Werken den Boden bereitet.

Die **Tapiola Sinfonietta** wurde 1988 gegründet. Das Orchester wählte seine Mitglieder aus den besten Musikern der jüngeren Generation aus, und das Ergebnis war ein junges, geschmeidiges Ensemble, das sich dem orchestralen Musizieren vom Standpunkt der Kammermusik aus widmete. 1993 ernannte das Orchester den französischen Geiger und Dirigenten **Jean-Jacques Kantorow** zu seinem Künstlerischen Leiter. Seine sorgfältige Probenarbeit schlägt sich bei den Konzerten in lebhaftem, virtuosen Musizieren nieder.

Der **Universitätschor Helsinki** (YL), 1983 gegründet, ist der älteste finnischsprachige Chor Finnlands, und er genießt mittlerweile eine außerordentliche weltweite Reputation. Das Repertoire von YL reicht von mittelalterlicher Musik bis zu den jüngsten Werken der Moderne; zugleich ist der Chor in der Populärmusik zu Hause. Stets hat YL mit führenden finnischen Komponisten zusammengearbeitet; seit 1980 wird der Chor von **Matti Hyökki** geleitet.

Seit ihrem Erfolg bei der Cardiff Singer of the World Competition 1989 hat sich die Mezzosopranistin **Monica Groop** zu einer der gefragtesten finnischen Sängerinnen entwickelt. Monica Groop ist gleichermaßen versiert im Opern- und Liederfach, der Barockmusik und als Solistin mit verschiedenen Chören und Orchestern in Finnland wie im Ausland.

Der Pianist **Folke Gräsbeck** studierte bei Tarmo Huovinen, Mario Curcio-Diamond und Erik T. Tawaststjerna. An der Sibelius-Akademie erhielt er 1997 den Master of Music. Er ist in den USA, Ägypten, Israel, Botswana, Zimbabwe und in vielen europäischen Ländern aufgetreten, wobei er oft skandinavische und finnische Klaviermusik aufgeführt hat. Seit 1994 ist er Künstlerischer Leiter des Festum Finnicum Kulturfestivals in Estland.

Torleif Thedéen ist einer der berühmtesten Cellisten Skandinaviens. 1985 wurde er durch den Sieg bei drei Wettbewerben bekannt. Er hat weltweit mit bedeutenden Orchestern konzertiert und ist regelmäßiger Gast bei zahlreichen europäischen Musikfestivals. Außerdem ist er Professor am Edsberg Musikinstitut in Stockholm. Der Cannes Classical Award ist nur eine der vielen Auszeichnungen, die er für seine BISEinspielungen erhalten hat.

Un souvenir musical de Finlande

1. Sibelius, Johan (Jean) Christian Julius (1865-1957):

Hymne Finlandia

La carrière de compositeur de Jean Sibelius s'épanouit à un moment où la Finlande vivait un puissant réveil de sentiments nationaux. Même s'il grandit dans une famille de langue suédoise, il fréquenta un lycée finlandais et vint ainsi en contact avec la mythologie du *Kalevala* (l'épopée nationale finlandaise) et avec la littérature en finlandais. La musique première de Sibelius montre un fort caractère finlandais mais dans la première décennie du 20e siècle, il se mit de plus en plus à écrire dans un style d'orientation plus internationale. Sibelius réussit à occuper une place permanente comme figure de proue de la culture finlandaise et, sur le plan international, comme le compositeur le plus considéré de la Finlande.

Même si Sibelius fut influencé par la musique folklorique finlandaise, il n'emprunta pas de thèmes directement de cette source. L'histoire, la beauté naturelle et, surtout, la mythologie de la Finlande exercèrent cependant une forte influence sur l'œuvre de Sibelius. En 1904, lui et sa famille aménagèrent dans une maison (Ainola) à Järvenpää mais le compositeur continua de voyager beaucoup dans les centres musicaux de l'Europe. On parle souvent des années suivant 1926 comme de celles du "Silence de Järvenpää"; pendant cette période d'une trentaine d'années, Sibelius ne publia pas d'œuvre majeure.

Le poème symphonique *Finlandia* (1899, révisé en 1900) de Sibelius est l'une des pièces les plus célèbres du compositeur. Il arrangea l'hymne pour chœur de voix d'hommes en 1938 et pour chœur mixte dix ans plus tard. Dès le début, l'*Hymne Finlandia* a joué un rôle remarquable dans le soutien des sentiments nationaux finlandais et il est chanté partout dans le monde sur des centaines de textes différents.

2. Nordgren, Pehr Henrik (né en 1944):

Tout le monde se lamentera, op. 26b

En Finlande, Pehr Henrik Nordgren est connu comme compositeur et figure influente en musique artistique et folklorique. Il a étudié la musicologie et la composition en Finlande et au Japon et il a écrit de la musique qui présente des instruments et thèmes traditionnels japonais. La musique folklo-

rique finlandaise – qui l'intéresse depuis environ 1965 – a aussi ajouté de nouvelles dimensions à son œuvre. La musique de Nordgren se caractérise par un fort message émotionnel; ses compositions offrent une variété d'humeurs et atmosphères contrastantes.

Tout le monde se lamentera est une adaptation libre du genre fantaisie d'un vieux choral populaire de l'Ostrobotnie du sud. Nordgren a réussi à présenter la mélodie mélancolique simple avec beaucoup d'art. La pièce date de 1968 et la compositeur l'a révisée en 1974.

3. Kokkonen, Joonas (1921-1996):

Les Enfers des oiseaux – Dans le monde de la perfection

Joonas Kokkonen fut l'une des figures centrales de la musique finlandaise de l'après-guerre, non seulement comme compositeur mais aussi comme professeur de composition à l'Académie Sibelius et comme organisateur et administrateur aux talents variés. La production de Kokkonen, quoique de quantité modeste, est de qualité exceptionnellement constante et élevée. Il resta fermement fidèle à son propre style et ne se consacra pas tellement aux expériences stylistiques favorisées par tant d'autres compositeurs contemporains.

Les Enfers des oiseaux (1959) pour mezzo-soprano et orchestre est la première et la mieux connue des œuvres vocales solos avec orchestre de Kokkonen; elle s'est mérité des éloges pour ses sonorités orchestrales colorées et le naturel de sa ligne vocale.

4. Sibelius: Que l'hymne d'honneur résonne maintenant

Que l'hymne d'honneur résonne maintenant faisait originellement partie d'une cantate académique écrite en 1897. Sibelius retourna à la chanson en 1913 et l'arrangea pour chœur de voix de femmes (ou d'enfants). *Que l'hymne d'honneur résonne maintenant* est resté au répertoire de base des chorales paroissiales finlandaises.

5. Sibelius: Andantino

À la fin du 19e siècle, le *torvseitsikko* ("septuor pour cors") était la combinaison instrumentale courante pour les orchestres de bataillons et ensembles de cuivres amateurs finlandais. Sibelius composa un certain nombre de pièces pour un tel ensemble – y compris l'*Andantino* sur ce disque – entre 1889 et 1891.

6. Klami, Uno (1900-1961):

Suite pour petit orchestre, op. 37 – Marche militaire

La carrière d'Uno Klami prit son essor à un moment où le sentiment national commençait à céder le pas à de nouveaux courants; il peut être vu surtout comme un compositeur cosmopolite à l'orientation européenne. Il occupe une place spéciale dans l'histoire de la musique finlandaise à cause de la manière dont il traita les sujets les plus ouvertement nationaux, le *Kalevala* par exemple.

La *Suite pour petit orchestre*, op. 37 (1946) met très en évidence le style coloré et spirituel de Klami. Le joyeux finale de la suite, une *Marche militaire (Allegro giocoso)* est de la musique extravertie à l'atmosphère carnavalesque dont l'humeur, malgré le titre, n'est pas particulièrement guerrière.

7. Sibelius: Un chant pour Lemminkäinen, op. 31 no 1

Lemminkäinen est l'un des héros du *Kalevala* – une source régulière d'inspiration pour Sibelius – mais le texte de cette chanson est en fait d'Yrjö Weijola. *Un chant pour Lemminkäinen* (1896) est comparable à un chœur de chasse d'un opéra romantique.

8-12. Rautavaara, Einojuhani (né en 1928):

Violoneux, op. 1

La musique d'Einojuhani Rautavaara reflète plusieurs des courants musicaux qui se sont répandus depuis la seconde guerre mondiale. Son œuvre est connu pour ses nombreux symboles, métaphores et archétypes et son imposante production renferme des symphonies, concertos solos, de la musique de chambre et des œuvres chorales. Sa musique est extrêmement variée en termes de style et de genre.

Violoneux (1952), pour orchestre à cordes, repose sur des airs populaires de la Botnie du sud. Le compositeur écrit: "Leur primitivisme souvent sauvage, archaïque, fit vibrer une corde en moi, stimulant les gènes hérités de mes ancêtres botniens... Le résultat fut une série de fantaisies libres, d'abord pour piano et ensuite pour orchestre à cordes."

13. Aho, Kalevi (né en 1949):

Symphonie no 7 (Symphonie des insectes) – second mouvement: "Les papillons"

Kalevi Aho commença sa carrière comme symphoniste de calibre exceptionnel. Hormis ses (jusqu'à maintenant) onze

symphonies et œuvres de chambre importantes, il est aussi connu pour ses concertos et opéras; ses œuvres sont une synthèse de plusieurs éléments stylistiques. Aho possède une habileté innée pour construire et régler de grandes structures formelles. Le pouvoir monumental de sa musique parle éloquentement à l'auditeur.

Entre 1985 et 1987, Aho composa un opéra satirique intitulé *Vie d'insectes*. Après l'avoir terminé, Aho comprit qu'il se pourrait qu'il attende dix ans pour être créé; c'est pourquoi il décida de transformer son matériel en symphonie. La *Symphonie des insectes* est une œuvre à programme où le monde des humains reflète le monde des insectes.

14. Sibelius:

Quatre Pièces pour violoncelle et piano, op. 78 – Romance en fa majeur

La *Romance en fa majeur*, op. 78 no 2, est l'une des nombreuses miniatures que Sibelius composa pendant la première guerre mondiale. A cette époque, les soucis financiers de Sibelius étaient compliqués par les luttes artistiques qu'il vivait avec la *cinquième symphonie*. C'est pourquoi certains commentateurs ont écarté ces pièces comme étant de la musique de salon mais la musique est soigneusement composée et très attrayante.

15. Crusell, Bernhard Henrik (1775-1838):

Quatuor pour clarinette no 1 en mi bémol majeur, op. 2 – second mouvement: Romanze

Le clarinettiste virtuose et compositeur Crusell a sa place dans l'histoire musicale de la Finlande et de la Suède. Il est né à Uusikaupunki [Nystad], Finlande, quand ce pays était encore sous le contrôle suédois, et il passa une grande partie de sa vie professionnelle comme clarinettiste à l'Opéra Royal à Stockholm. Il produisit une vaste quantité de musique de chambre et de concertos; il écrivit aussi des chansons et un opéra. Crusell atteignit la renommée pour la manière magistrale dont il développa les thèmes dans sa musique, pour son traitement équilibré et artistique de la forme et pour sa brillante écriture instrumentale.

Les œuvres pour clarinette de Crusell incluent trois concertos, trois quatuors pour clarinette et cordes et trois duos pour deux clarinettes. Son écriture pour l'instrument est habile et attrayante pour l'interprète. Dans les quatuors, nous

pouvons voir l'unique habileté du compositeur à présenter un thème d'une manière intéressante – et, pour le temps, très originale.

16-18. Sibelius: [Trois Pièces] pour piano

Sibelius écrit les *[Trois Pièces]* (1885) peu après avoir commencé ses études à l'Institut de Musique d'Helsinki: elles se composent d'un *[Andante]* en mi bémol majeur coulant avec calme, d'un *[Menuetto]* en la mineur solide et traditionnel et d'un *[Tempo di valse]* en la majeur délicat et lyrique. Rien n'indique avec certitude que les pièces devaient former un groupe: les titres et les indications de tempo et de nuances sont totalement absents.

19. Kokkonen: Requiem – Sanctus & Benedictus

Comme tant d'autres compositeurs, Kokkonen écrit son *Requiem* assez tard dans sa carrière (1981). Le travail sur le *Requiem* fut affecté par la longue maladie et enfin le décès de la femme du compositeur. La musique se caractérise non par l'angoisse et la peur mais par la consolation et on peut dire que le *Requiem* de Kokkonen est l'une des œuvres les plus claires et les plus réconfortantes de son genre.

20. Sibelius:

Symphonie no 6 – troisième mouvement: Poco vivace

Sibelius commença à esquisser des idées pour sa *sixième symphonie* en 1914-15 déjà mais l'œuvre ne fut terminée qu'en 1923. Il qualifia lui-même la *sixième symphonie* de "très sereine de caractère et de configuration". Le scherzo cependant est une pièce piquante, terre à terre, avec une pulsation trochaïque insistante.

21. Klami: Suomenlinna, op. 30

L'ouverture *Suomenlinna* (1940) est l'une des œuvres à la plus grande couleur nationale de Klami. Elle fut écrite à un moment où la Finlande venait d'être entraînée dans la seconde guerre mondiale. La nature patriotique du sujet de *Suomenlinna* devait être sujet à controverse; il fut perçu comme trop guerrier et trop "finlandais". La partition fut perdue pendant la guerre et Klami écrivit à nouveau la pièce en 1944.

brass partout fut fondé en 1991 et exécute un vaste choix de musique, de Pezelusi à Takemitsu en plus d'œuvres spécialement composées et de nouveaux arrangements. Sous la direction de **Hermann Bäumer**, l'ensemble présente des programmes thématiques de musique de styles variés, d'un grand nombre de pays et d'époques.

Le chœur **Jubilate** naquit en 1967 et se développa rapidement en l'un des chœurs de chambre les plus éminents de la Finlande. Son répertoire couvre aujourd'hui le chant grégorien aux œuvres d'avant-garde. Sous la direction de sa fondatrice **Astrid Riska**, Jubilate se produit en Finlande et sur la scène internationale.

Fondé en 1972, l'**Orchestre de Chambre Ostrobotnien** est un ensemble professionnel depuis 1989. Dès ses débuts, l'orchestre a été placé sous la direction du chef d'orchestre et violoniste **Juha Kangas**. La formation est devenue réputée pour l'étendue de son répertoire et sa sonorité individuelle, jouant de la musique de différentes périodes mais avec une prédilection pour la musique finlandaise contemporaine.

L'**Orchestre Symphonique de Lahti** (Sinfonia Lahti) est devenu l'un des ensembles les plus remarquables des pays nordiques avec de nombreux prix prestigieux à son crédit pour ses disques, surtout de la musique de Sibelius. L'orchestre a enregistré l'intégrale de la musique orchestrale de Joonas Kokkonen et, depuis 1992, il exécute et enregistre la musique de son compositeur résident, Kalevi Aho. L'Orchestre Symphonique de Lahti a visité l'Allemagne, Saint-Pétersbourg, la France, la Suède, l'Espagne, la Grande-Bretagne, le Japon et New York.

Osmo Vänskä a commencé sa carrière musicale professionnelle comme clarinetiste. Il a gagné le premier prix du concours international pour jeunes chefs d'orchestre de Besançon en 1982 et il est maintenant directeur musical de l'Orchestre Symphonique de Lahti et principal chef de l'Orchestre Symphonique Ecossais de la BBC. Il est de plus en plus demandé sur la scène internationale et son répertoire est exceptionnellement étendu. En décembre 2000, le président de la Finlande remit à Osmo Vänskä la médaille Pro Finlandia en reconnaissance de ses réussites avec l'Orchestre Symphonique de Lahti.

Le chef d'orchestre **Ulf Söderblom** est particulièrement remarqué pour ses interprétations d'opéras et de grande musique vocale; il a été un promoteur infatigable de la musique finlandaise contemporaine. En tant que chef de chœur, il a aussi été un pionnier pour de nombreuses œuvres majeures précédemment inconnues en Finlande.

La **Sinfonietta Tapiola** fut fondée en 1988. L'orchestre a choisi ses membres parmi les meilleurs musiciens nouvellement diplômés et le produit final fut un ensemble jeune et souple qui s'approcha de la musique orchestrale à partir de la musique de chambre. En 1993, l'orchestre choisit le violoniste et chef d'orchestre français **Jean-Jacques Kantorow** comme directeur artistique. Sa préparation soignée se reflète dans la musique animée et virtuose jouée en concert.

Le **Chœur de l'université d'Helsinki** (YL), fondé en 1883, est le plus ancien chœur de langue finlandaise en Finlande et jouit maintenant d'une réputation mondiale enviable. Le répertoire d'YL s'étend de la musique médiévale aux toutes dernières œuvres modernes et le chœur est tout aussi à l'aise avec la musique populaire. YL a travaillé avec d'éminents compositeurs finlandais tout au long de son existence. **Matti Hyökki** dirige la formation depuis 1980.

Depuis son succès au concours "Singer of the World" de Cardiff en 1989, le mezzo-soprano **Monica Groop** est devenue l'une des cantatrices les plus recherchées de la Finlande. Monica Groop est tout aussi à l'aise à l'opéra et en musique baroque que dans des lieder et comme soliste avec différents chœurs et orchestres, en Finlande ou partout dans le monde.

Le pianiste **Folke Gräsbeck** a étudié avec Tarmo Huovinen, Maria Curcio-Diamond et Erik T. Tawaststjerna. Il obtint une maîtrise en musique à l'Académie Sibelius en 1997. Il s'est produit aux Etats-Unis, en Egypte, Israël, au Botswana et Zimbabwe ainsi que dans plusieurs pays européens, jouant souvent de la musique pour piano scandinave et finlandaise. Il est directeur artistique du festival culturel Festum Finnicum en Estonie depuis 1994.

Torleif Thedéen est l'un des violoncellistes les plus éminents de la Scandinavie. Il se fit connaître en 1985 en gagnant trois

concours majeurs. Il s'est produit avec des orchestres importants partout au monde et il a été aussi un invité régulier à de nombreux festivals de musique européens. Il enseigne à l'Institut de Musique Edsberg à Stockholm. Le Prix Classique de Cannes n'est que l'une des nombreuses distinctions qu'il a gagnées pour ses enregistrements sur BIS.

[1] Sibelius: Finlandia-hymni

Oi, Suomi, katso Sinun päiväs koittaa,
yön uhka karkoitettu on jo pois
ja aamun kiuru kirkkaudessa soittaa
kuin itse taivahan kansi sois,
yön vallat aamun valkeus jo voittaa
sun päiväs koittaa, oi synnyinmaa.

Oi nouse, Suomi nosta korkealle
pääs seppelöimä suurten maustojen
oi nouse Suomi, näytit maailmalle
sa että karkoitit orjuuden
ja ettet taipunut sa sorron alle
on aamus alkanut, synnyinmaa.

Text: V.A. Koskenniemi (1885-1962), from "Latuja lumessa" ('Ski Trails in the Snow'; 1940). Translation: BIS

[3] Kokkonen: Täydellisyden maassa

Olin maassa onnekaassa
olin täydellisyden maassa
ja kaikki ihmeet näin:
Se, mikä on täällä väärin,
on siellä oikeinpäin,
on siellä ylenmäärin
mitä täällä vähän on,
mikä täällä on pimeätä,
on loistoa auringon
sen kukkakedoilla. Itä
on siellä länsi. Sitä
minä maata vaelstin.
Vaan seikkoja salatuita
sen seudun aavistelin.
Ei soitaen metsän puita
tuuli hymissyt,
yksikään lintu siellä
ei laulua virittänyt.
Olin kummallisella tiellä:
yksikään lintu siellä
ei laulua virittänyt.

Finlandia hymn

O Finland, look, your dawn approaches,
And the night is dispersed, dark and long.
Hear how the voice of the lark mixes with sighing space,
Soon the skies will be filled with jubilation.
See how the night flees and you breathe freely again.
Your morning dawns, o country dear.

Rise high, our country, newly raised from darkness.
Meet the waiting day, free and open,
With the same power you showed
When you broke asunder the yoke of slavery.
Repression never bowed you to the ground.
Your day has dawned, o country dear.

In the World of Perfection

I was in the world of happiness,
I was in the world of perfection,
And I saw all the miracles.
That which is wrong here,
Is right there;
That of which we have little
Is plentiful there;
That which is here in darkness,
Is sunshine
On its field of flowers.
There east is west.
I was wandering in that world.
I merely sensed secret things
About its region.
The wind did not sing
In the trees of the forest;
Not a single bird
Took up its song there.
I was on a curious road;
Not a single bird
Took up its song there.

[4] Sibelius: Soi kunniaksi Luojan

Soi kunniaksi Luojan,
nyt virsi kiitoksen,
tuon kaiken hyvän tuojan
ja suojan ainaisen!
Hän, Isä, rakkahasti
ain vaalii luotujaan,
ja kaiken taitavasti
hän ohjaa tuolta taivaastaan.

Hän säättää ja ilmat säättää
ja aallot tainnuttaa
ja hyisen hallan häätää
ja viljan vartuttaa.
Hän onneen meidät ohjaa,
jos joutuu johdantaan.
Sen rakkauden pohjaa
ken pystyy koskaan tutkimaan?

Siis kiitos, Herra taivaan,
kun lahjas meille toit
ja palkaks työn ja vaivan
taas puhtaan leivän soit.
Suo, että alttiin mielin
myös köyhää holhoomme,
ja sydämin ja kielin
sua lakkaamatta kiitämme.

Text: (I, II) A.V. Koskimies (Forsman, 1856-1929); (III) Ilta Koskimies (1879-1958)

[7] Sibelius: Laulu Lemminkäiselle

Lähtee nuori Lemminkäinen lemмен kultakummun luo,
lemmen haltijattarelle uhriks' sydämensä tuo.
Suonissansa uhriltua polttaa lempi nuoruuden.
Uhrilehto, lemменlehto, ompi luonto keväinen.

Oi, on pyhitetty lemменlehto!

Oi, on elämäni nuoruus!

Terve, Lemminkäinen!

Kuule, elämäsi laulaa sulle.

Nyt valkorinnat koivut loistaa,
taas nuortuu maa ja maire metsä kirkastuu,
kevätluonto virkooa
ja kauniimmin puhto taivas taas heijastaa.

May the Hymn of Honour now Resound

May the hymn of honour
Now resound to the Lord,
Provider of all that is good
And our protector always!
He, the Father, lovingly
Tends all he has created,
And, skilfully, he directs
Everything from up in Heaven.

He determines the weather
And quietsens the waves
And chases away the frost
And makes the crops grow.
He will lead us to happiness
If we suffer misfortune.
Who could manage to work out
The depth of his love?

Therefore we thank Thee, Lord in Heaven,
For giving us your gifts
And for rewarding our labours
Once again with wholesome bread.
Let our minds be willing
Even to look to the needy,
And, with out hearts and tongues,
To thank Thee unceasingly.

A Song for Lemminkäinen

Young Lemminkäinen departs for the golden knoll of love,
He brings his heart as a sacrifice to the guardian spirit of love.
In his veins youthful ardour kindles a sacrificial fire.
The sacrificial grove, the grove of love is a vernal countryside.

Oh, it is the sacred grove of love!

Oh, it is my life's youth!

Hail, Lemminkäinen!

Listen, your life is singing to you.

Now the white birches shine,
Again the land becomes young, the sweet forest grows light
Nature reawakens with the arrival of spring
And the most beautifully pure sky once more reflects light.

Ja aamu koivukunnan taakse luo ruskon maan,
ja valkorientain puiden rungot se peittää kullallaan
ja puiden oksiin aamunkoitto luo aarteitaan.

Mut aamun nousten laulun kaihon taas linnut saa
ja laulut kilvan kaikuilee ilon lyöden raikuaa.
Nyt lemmen taikavoimaa koittaa vaan nuoruus saa.

Lähtee nuori Lemminkäinen lemмен kultakunnan luo,
lemmen haltijattarelle uhriks' sydämensä tuo.
Suonissansa uhritulata polttaa lempi nuoruuden.
Uhrilehto, lemменlehto ompi luonto keväinen.

Oi, on pyhitetty lemменlehto!

Oi, on elämäni nuoruus!

Terve Lemminkäinen!

Text: Yrjö Weijola

And, behind the birch knoll, the morning reddens the ground,
And it covers the white trees' trunks with gold
And daybreak casts its treasures on the trees' branches.

But, as the day breaks, the birds again yearn to sing
And the songs, in competition, resound with happiness.
Now only youth may receive the magical power of love.

Young Lemminkäinen departs for the golden knoll of love,
He brings his heart as a sacrifice to the guardian spirit of love.
In his veins youthful ardour kindles a sacrificial fire.
The sacrificial grove, the grove of love is a vernal countryside.

Oh, it is the sacred grove of love!

Oh, it is my life's youth!

Hail, Lemminkäinen!

[19] Kokkonen: Sanctus & Benedictus

Sanctus, sanctus, sanctus,

Dominus Deus Sabaoth.

Pleni sunt caeli et terra gloria tua.

Hosanna in excelsis.

Benedictus qui venit in nomine Domini.

Hosanna in excelsis.

Sanctus & Benedictus

Holy, holy, holy Lord,

God of hosts.

Heaven and earth are full of Thy glory.

Hosanna in the highest.

Blessed is he who cometh in the name of the Lord.

Hosanna in the highest.

Production data

Recording information and source CDs: see following page.

Cover text compiled by Heidi Partti, 2001, after originals by Fabian Dahlström, Christoph Schlüren,

Tero-Pekka Henell, Johannes Bruggaier, Nils M. Schinker, Kalevi Aho, Andrew Barnett,

Einojuhani Rautavaara, Anne Weller and Folke Gräsbeck

Translations: Andrew Barnett (English); Marit Lindqvist-Hägerfelth and Leif Hasselgren (Swedish);

Horst A. Scholz (German); Arlette Lemieux-Chéné (French)

Booklet sub-editing: Andrew Barnett, William Jewson, Leif Hasselgren

Typesetting, lay-out: Kyllikki & Andrew Barnett, Compact Design Ltd., Saltdean, Brighton, England

Colour origination: Jenson Studio Colour, Leeds, England

BIS CDs can be ordered from our distributors worldwide.

If we have no representation in your country, please contact:

BIS Records AB, Stationsvägen 20, S-184 50 Åkersberga, Sweden

Tel.: 08 (Int.+46 8) 54 41 02 30 • Fax: 08 (Int.+46 8) 54 41 02 40

e-mail: info@bis.se • Website: <http://www.bis.se>

This compilation © & © 2001, BIS Records AB, Åkersberga.

- [1, 4] Recording data: May 1996 / May 1997 at Tapiola Church, Finland / November 1998 at the Tapiola Concert Hall, Finland. *From BIS-CD-998*
Producer: Jens Braun. Balance engineer/Tonmeister: Jens Braun. Digital editing: Jens Braun, Thore Brinkmann
 Neumann microphones; Studer 961 mixer; Fostex D-10 DAT recorder; Stax headphones
- [2] Recording data: September 1996 at Snellman-Salen, Kokkola, Finland. *From BIS-CD-826*
Producer: Jens Braun. Balance engineer/Tonmeister: Jens Braun. Digital editing: Jens Braun
 Neumann microphones; Studer 961 mixer; Fostex PD-2 DAT recorder; Stax headphones
- [3] Recording data: May 1990 at the Church of the Cross (Ristinkirkko), Lahti, Finland. *From BIS-CD-485*
Producer: Robert von Bahr. Recording engineer: Robert von Bahr. Digital editing: Robert Suff
 Neumann microphones; Studer 961 mixer; Sony PCM-F1 digital recording equipment
- [5] Recording data: July 1999 at Furuby Church, Sweden. *From BIS-CD-1054*
Producer: Ingo Petry. Balance engineer/Tonmeister: Dirk Lüdemann. Digital editing: Martin Nagorni
 Neumann microphones; Studer AD19 A-D converter; Yamaha O2R mixer; Genex GX 8000 MOD recorder; Stax headphones
- [6] Recording data: March 1996 at the Tapiola Concert Hall, Finland. *From BIS-CD-806*
Producer: Jens Braun. Balance engineer/Tonmeister: Jens Braun. Digital editing: Jens Braun
 Neumann microphones; Studer 961 mixer; Fostex D-10 DAT recorder; Stax headphones
- [7] Recording data: January 2000 at the Church of the Cross (Ristinkirkko), Lahti, Finland. *From BIS-CD-1115*
Producer: Robert Suff. Balance engineer/Tonmeister: Ingo Petry. Digital editing: Annette Riechers, Thore Brinkmann
 Neumann microphones; Studer AD19 microphone pre-amplifier; Yamaha O2R mixer; Genex GX 8000 MOD recorder; Stax headphones.
- [8-12] Recording data: November 1997 at the Tapiola Concert Hall, Finland. *From BIS-CD-910*
Producer: Ingo Petry. Balance engineer/Tonmeister: Ingo Petry. Digital editing: Ingo Petry
 Neumann microphones; Studer 961 mixer; Tascam DA-P1 DAT recorder; Stax headphones
- [13] Recording data: January 1998 at the Church of the Cross (Ristinkirkko), Lahti, Finland. *From BIS-CD-936*
Producer: Robert Suff. Balance engineer/Tonmeister: Marion Schwebel. Digital editing: Jeffrey Ginn
 Neumann microphones; Studer AD19 microphone pre-amplifier; Yamaha O2R mixer; Genex GX 8000 MOD recorder; Stax headphones
- [14] Recording data: September 1996 at Danderyd Grammar School (Danderyds Gymnasium), Sweden. *From BIS-CD-817*
Producer: Robert von Bahr. Balance engineer/Tonmeister: Jens Braun. Digital editing: Thore Brinkmann
 Neumann microphones; Studer 961 mixer; Fostex D-20 DAT recorder, Stax headphones
- [15] Recording data: May 1995 at the Church of the Cross (Ristinkirkko), Lahti, Finland. *From BIS-CD-741*
Producer: Ingo Petry. Balance engineer/Tonmeister: Ingo Petry. Digital editing: Stephan Reh
 Neumann microphones; Studer 961 mixer; Fostex D-20 DAT recorder; Stax headphones
- [16-18] Recording data: November 1999 at Danderyd Grammar School (Danderyds Gymnasium), Sweden. *From BIS-CD-1067*
Producer: Uli Schneider. Balance engineer/Tonmeister: Uli Schneider. Digital editing: Uli Schneider
 Neumann microphones; Studer mixer; Genex GX 8000 MOD recorder; Stax headphones
- [19] Recording data: May 1991 at the Church of the Cross (Ristinkirkko), Lahti, Finland. *From BIS-CD-508*
Producer: Robert von Bahr. Recording engineer: Robert von Bahr. Digital editing: Siegbert Ernst
 Neumann microphones; SAM82 mixer and mixer by Didrik De Geer, Stockholm 1990; Fostex D-20 DAT recorder
- [20] Recording data: June 1997 at the Church of the Cross (Ristinkirkko), Lahti, Finland. *From BIS-CD-864*
Producer: Robert Suff. Balance engineer/Tonmeister: Ingo Petry. Digital editing: Jeffrey Ginn
 Neumann microphones; Studer 961 mixer; Fostex PD-2 DAT recorder; Stax headphones
- [21] December 1993 at the Church of the Cross (Ristinkirkko), Lahti, Finland. *From BIS-CD-696*
Producer: Ingo Petry. Balance engineer/Tonmeister: Ingo Petry. Digital editing: Jens Braun
 Neumann microphones; Studer mixer; Fostex D-20 DAT recorder; Stax headphones. A 20-bit recording

Other outstanding BIS recordings of Finnish music include:

